

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри, к.е.н., доцентка
_____ Ольга ГУБАРИК
« ____ » _____ 202__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
Удосконалення організації обліку та контролю основних засобів на
підприємстві

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Максим БОНДАРЕНКО

Науковий керівник,
к.е.н., доц..

Альона МІНЬКОВСЬКА

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2025

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
«_____» _____ 202__ р.**ЗАВДАННЯ****Бондаренку Максиму Ігоровичу**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення організації обліку та контролю основних засобів на підприємстві**Науковий керівник:** Міньковська Альона Вікторівна, к.е.н., доцентка
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом по ДДАЕУ від «07» жовтня 2025 року № 2995**2. Термін подання здобувачем роботи:** 05 грудня 2025 року**3. Вихідні дані до роботи:** Закони України, Постанови КМУ, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативні документи, річні звіти підприємства, дані аналітичного та синтетичного обліку, навчальні посібники, підручники, періодична література, праці провідних вчених економістів, облікові дані та звітність ПП «Ніка» Дніпровського району, Дніпропетровської області.**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**1. Теоретичні засади організації обліку та контролю основних засобів. 2. Стан та удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві. 3. Організація контролю основних засобів на підприємстві та її удосконалення. Висновки та пропозиції.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**Основні критерії класифікації основних засобів, Алгоритм показників оцінки об'єктів основних засобів, Узагальнення наукових підходів до організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів, Динаміка зміни майна та капіталу ПП «Ніка», Динаміка фінансових результатів діяльності ПП «Ніка», Динаміка ліквідності та платоспроможності ПП «Ніка», Динаміка показників відтворення основних засобів ПП «Ніка», Динаміка показників ефективності використання основних засобів ПП «Ніка», Схема організації обліку основних засобів в ПП «Ніка», Структурна модель організації контролю основних засобів ПП «Ніка», Виявлені недоліки системи організації контролю основних засобів ПП «Ніка», Кошторис проєкту впровадження GPS-моніторингу техніки в ПП «Ніка», Графік планових інвентаризацій основних засобів ПП «Ніка» на 2026 рік, акт переоцінки основних засобів, акт приймання-передачі внутрішнього переміщення основних засобів, Акт фіксації технічної несправності основного засобу ПП «Ніка»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 27 січня 2025 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні засади організації обліку та контролю основних засобів	січень- березень 2025р.	
2.	Аналіз показників ефективності діяльності та організаційні аспекти формування облікового забезпечення підприємства	березень 2025р.	
3.	Стан та удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві	квітень-серпень 2025р.	
4.	Стан організації контролю основних засобів на підприємстві та його удосконалення	вересень - жовтень 2025р.	
5.	Вступ	листопад 2025р.	
6.	Висновки та пропозиції	листопад 2025р.	
7.	Оформлення роботи	грудень 2025р.	

Здобувач _____
(підпис)

Максим БОНДАРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Альона МІНЬКОВСЬКА
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	11
1.1. Економічна сутність, класифікація та оцінка основних засобів у системі бухгалтерського обліку	11
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю основних засобів в Україні	15
1.3. Методичні підходи до організації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві	18
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	24
2.1. Аналіз показників ефективності діяльності та використання основних засобів в ПП «Ніка»	24
2.2. Організаційні аспекти формування облікового забезпечення діяльності досліджуваного підприємства	30
2.3. Оцінка організації бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві	32
2.4. Напрямки удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві	35
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ	41
3.1. Оцінка діючої системи організації контролю основних засобів у досліджуваному підприємстві	41
3.2. Удосконалення організації контролю основних засобів на підприємстві	46

Висновки до розділу 3	50
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	64

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення організації обліку та контролю основних засобів на підприємстві»

Кваліфікаційна робота містить: 63с., 8рис., 6табл., 4 додаток, 66 літературних джерел.

Об'єкт дослідження процес організації обліку та контролю основних засобів на підприємстві.

Предмет дослідження теоретико-методичні, організаційні та практичні аспекти обліку та контролю основних засобів на підприємстві.

Метою роботи є узагальнення теоретичних положень, а також розробка практичних заходів та рекомендацій щодо удосконалення організації обліку та контролю основних засобів на підприємстві.

Методи дослідження кваліфікаційної роботи: аналізу і синтезу, порівняльний, графічний та узагальнення.

Досліджено економічну сутність, класифікацію та оцінку основних засобів у системі бухгалтерського обліку. Проаналізовано нормативно-правове регулювання обліку та контролю основних засобів в Україні. Охарактеризовано методичні підходи до організації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві. Проаналізовано показники ефективності діяльності та використання основних засобів в ПП «Ніка». Охарактеризовано організаційні аспекти формування облікового забезпечення діяльності досліджуваного підприємства. Досліджено стан та запропоновано напрямки удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві. Охарактеризовано стан та запропоновано шляхи удосконалення організації контролю основних засобів на підприємстві.

Результати впроваджено в діяльність ПП «Ніка» Дніпровського району Дніпропетровської області

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, ПЕРВІСНА ВАРТІСТЬ, ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, ПІДПРИЄМСТВО

ABSTRACT

Topic: " Improvement of the organization of accounting and control of fixed assets at the enterprise "

The qualification work contains: 63 pages, 8 figures, 6 tables, 4 appendices, 66 literary sources.

The object of research is the process of organization of accounting and control of fixed assets at the enterprise.

The subject of research is the theoretical and methodological, organizational and practical aspects of accounting and control of fixed assets at the enterprise.

The purpose of the work is to generalize theoretical provisions, as well as to develop practical measures and recommendations for improving the organization of accounting and control of fixed assets at the enterprise.

Methods of research of qualification work: analysis and synthesis, comparative, graphic and generalization.

The economic essence, classification and evaluation of fixed assets in the accounting system were studied. The regulatory and legal regulation of accounting and control of fixed assets in Ukraine is analyzed. Methodical approaches to the organization of accounting and internal control of fixed assets at the enterprise are characterized. Indicators of activity efficiency and use of fixed assets at PE "Nika" were analyzed. The organizational aspects of the formation of accounting support for the activity of the enterprise under study are characterized. The condition was studied and directions for improving the organization of fixed asset accounting at the enterprise were proposed. The state is characterized and ways to improve the organization of control of fixed assets at the enterprise are proposed.

The results are implemented in the activities of PE "Nika" of the Dnipro district of the Dnipropetrovsk region

KEYWORDS

FIXED ASSETS, ORGANIZATION OF ACCOUNTING, INITIAL COST, ACCOUNTING, CONTROL, ENTERPRISE

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективне управління основними засобами є ключовою умовою стабільного розвитку підприємства, оскільки саме вони формують матеріальну базу виробничої діяльності та визначають рівень його конкурентоспроможності. В умовах динамічних змін економічного середовища, цифровізації бізнес-процесів та постійного удосконалення нормативно-правових вимог зростає потреба у побудові сучасної системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю за основними засобами. Недоліки в організації обліку, несвоєчасне оновлення даних, помилки у класифікації та оцінці активів призводять до викривлення фінансових результатів, зниження ефективності прийняття управлінських рішень і підвищення ризику втрат для підприємства.

Разом з тим підприємства часто стикаються з проблемами раціонального управління основними засобами: недостатнім рівнем аналітичності облікової інформації, застарілими методами документування, відсутністю систематичного внутрішнього контролю, що ускладнює забезпечення прозорості руху активів та їх збереження. Удосконалення системи обліку та контролю основних засобів набуває особливої важливості в умовах цифрової трансформації, коли впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє підвищити точність, оперативність і достовірність даних.

Питання організації обліку та контролю основних засобів широко досліджені у працях науковців: Бойко Р.В., Буркова Л.А., Бутинець Ф.Ф., Васильків М., Гамова О. В., Гуцаленко Л.В., Даценко Г. В., Гладій І. О., Єлісеєва О.К., Дорохова В.Р., Здір В.А., Кравченко М.В., Міньковська А.В., Ткаченко, О. та інші. У своїх наукових роботах вони розглядають ключові проблеми та пропонують напрями вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів.

Таким чином, проблематика організації обліку та контролю основних

засобів залишається надзвичайно актуальною для сучасних підприємств, що й визначило доцільність вибору теми дослідження.

Метою дипломної роботи є узагальнення теоретичних положень, а також розробка практичних заходів та рекомендацій щодо удосконалення організації обліку та контролю основних засобів на підприємстві.

Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

– дослідити економічну сутність, класифікацію та оцінку основних засобів у системі бухгалтерського обліку;

– проаналізувати нормативно-правове регулювання обліку та контролю основних засобів в Україні;

– охарактеризувати методичні підходи до організації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві

– проаналізувати показники ефективності діяльності та використання основних засобів в ПП «Ніка»;

– охарактеризувати організаційні аспекти формування облікового забезпечення діяльності досліджуваного підприємства;

– дослідити стан та запропонувати напрямки удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві.

– охарактеризувати стан та запропонувати шляхи удосконалення організації контролю основних засобів на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес організації обліку та контролю основних засобів на підприємстві

Предметом дослідження теоретико-методичні, організаційні та практичні аспекти обліку та контролю основних засобів на підприємстві.

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи було застосовано комплекс наукових методів: аналізу і синтезу - для опрацювання теоретичних джерел та узагальнення наукових підходів, порівняльний - для зіставлення статистичних і економічних показників, графічний та узагальнення.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи стали законодавчі та нормативні акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань удосконалення організації обліку і контролю основних засобів на підприємстві, дані звітності підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці напрямів удосконалення організації обліку та контролю основних засобів на підприємстві, а саме:

Наукова новизна:

удосконалено:

- процедури переоцінки основних засобів, доповнені чіткою регламентацією та впровадженням уніфікованого «Акта переоцінки», що забезпечить об'єктивність облікових даних і є правовою підставою для коригування вартості активів.

- документальне оформлення внутрішнього переміщення основних засобів шляхом оновлення форми «Акта приймання-передачі внутрішнього переміщення основних засобів», що забезпечить точний облік руху активів, спростить інвентаризацію та мінімізує помилки при класифікації об'єктів.

набуло подальшого розвитку:

- контрольні процедури підприємства шляхом запровадження у використання «Графіку планових інвентаризацій основних засобів» із чіткими строками проведення, що забезпечує регулярний і системний контроль наявності та стану активів та «Акту фіксації технічної несправності основного засобу» для оперативного та систематичного документування поломок, що підвищує контроль технічного стану і своєчасність ремонту.

- організаційні аспекти контролю шляхом рекомендації до впровадження Положення про організацію контролю за основними засобами підприємства, що сприятиме систематизації контролю, забезпеченню збереження й раціонального використання основних засобів у господарській діяльності підприємства.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні результати

дослідження, його висновки та рекомендації були винесені на публічне обговорення під час ІХ Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 8–9 травня 2025 р.), а також під час ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 22–23 жовтня 2025 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 1 стаття у фаховому виданні, загальним обсягом 0,6 ум. друк. арк.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаних джерел 66 найменувань, містить 6 таблиць, 8 рисунків, 4 додаток. Основний зміст дипломної роботи викладено на 63 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічна сутність, класифікація та оцінка основних засобів у системі бухгалтерського обліку

Основні засоби є однією з ключових складових матеріально-технічної бази підприємства, забезпечуючи процеси виробництва, управління та господарського функціонування. Вони формують потенціал підприємства щодо генерування економічних вигід у майбутньому, а тому правильна організація їх обліку є важливим елементом ефективного менеджменту.

У літературі існують різні підходи до визначення економічної сутності основних засобів. На думку Голов С.Ф., основні засоби слід розглядати як матеріальні активи довгострокового використання, що зберігають свою натурально-речову форму та багаторазово беруть участь у господарському процесі [13]. Бондаренко М. підкреслює, що головною ознакою основних засобів є здатність приносити економічні вигоди протягом більше ніж одного операційного циклу, тобто вони мають багаторічний період корисного використання [5]. Бутинець Ф.Ф. акцентує увагу на тому, що основні засоби є капіталом у матеріальній формі, який поступово переносить свою вартість на продукцію через амортизацію [8]. У НП(С)БО 7 «Основні засоби» [44] визначено, що основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, для здавання в оренду іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, та очікуваний строк корисного використання яких перевищує один рік.

Таким чином, узагальнюючи різні підходи, можна сформулювати ключові риси економічної сутності основних засобів:

- матеріальна форма;
- довгостроковість використання;
- участь у процесі створення продукції чи наданні послуг;

- поступове перенесення вартості на результати діяльності;
- здатність генерувати економічні вигоди протягом тривалого часу.

Систематизація основних засобів є важливою передумовою правильного ведення бухгалтерського обліку, нарахування амортизації та формування управлінської інформації. У науковій літературі пропонуються різні підходи до класифікації, проте найпоширеніше є групування, визначене у НП(С)БО 7.

Таблиця 1.1

Основні критерії класифікації основних засобів

Ознака класифікації	Характеристика	Приклади
За призначенням	Виробничі та невиробничі	Виробничі будівлі, офісні приміщення
За галузевою належністю	Промислові, аграрні, торговельні тощо	Сільськогосподарська техніка
За функціональним призначенням	Засоби праці та об'єкти для соціально-побутових потреб	Машини й устаткування, транспорт
За характером участі в процесі діяльності	Активна та пасивна частина	Верстати, будівлі
За належністю	Власні та орендовані	Орендовані офісні приміщення
За ступенем використання	У діючому, запасі, консервації	Резервні агрегати

Науковці Бойко Р.В., Воронко Р.М., Редченко К.І. вказують, що детальна класифікація дозволяє:

- удосконалити аналітичний облік;
- забезпечити прозорість інформації про структуру активів;
- оптимізувати нарахування амортизації;
- проводити ефективний аналіз використання основних засобів [3].

Оцінка є одним із ключових елементів обліку, що визначає точність відображення інформації про основні засоби у звітності. У НП(С)БО 7 та МСБО 16 визначено декілька видів оцінки, які використовуються на різних етапах життєвого циклу основних засобів.

На думку Бутинця Ф.Ф., коректність оцінки основних засобів забезпечує реалістичність фінансової звітності та дозволяє уникати спотворення даних про фінансовий стан підприємства [8]. Автори Буркова Л.А., Зволь В.О. підкреслюють важливість своєчасного проведення переоцінки, особливо в умовах інфляції, що є актуальним для української економіки [7].

Основні види оцінки

Вид оцінки	Сутність	Особливості застосування
Первісна вартість	Вартість, за якою об'єкт зараховується на баланс	Включає всі витрати на придбання, доставку та приведення в робочий стан
Переоцінена вартість	Відображає ринкову вартість після переоцінки	Використовується для підвищення точності обліку
Залишкова вартість	Первісна мінус накопичена амортизація	Важлива для аналізу ефективності використання
Ліквідаційна вартість	Оціночна сума вибуття після строку експлуатації	Використовується при розрахунку амортизації
Справедлива вартість	Вартість, за яку можна продати актив між обізнаними сторонами	Застосовується за МСФЗ

Ми погоджуємося з науковцями Бойко Р.В. та Чік М.Ю., які з «метою отримання правдивих показників відносно оцінки об'єктів основних засобів пропонують дотримуватися алгоритму дій, який схематично представлений на рис.1.1.

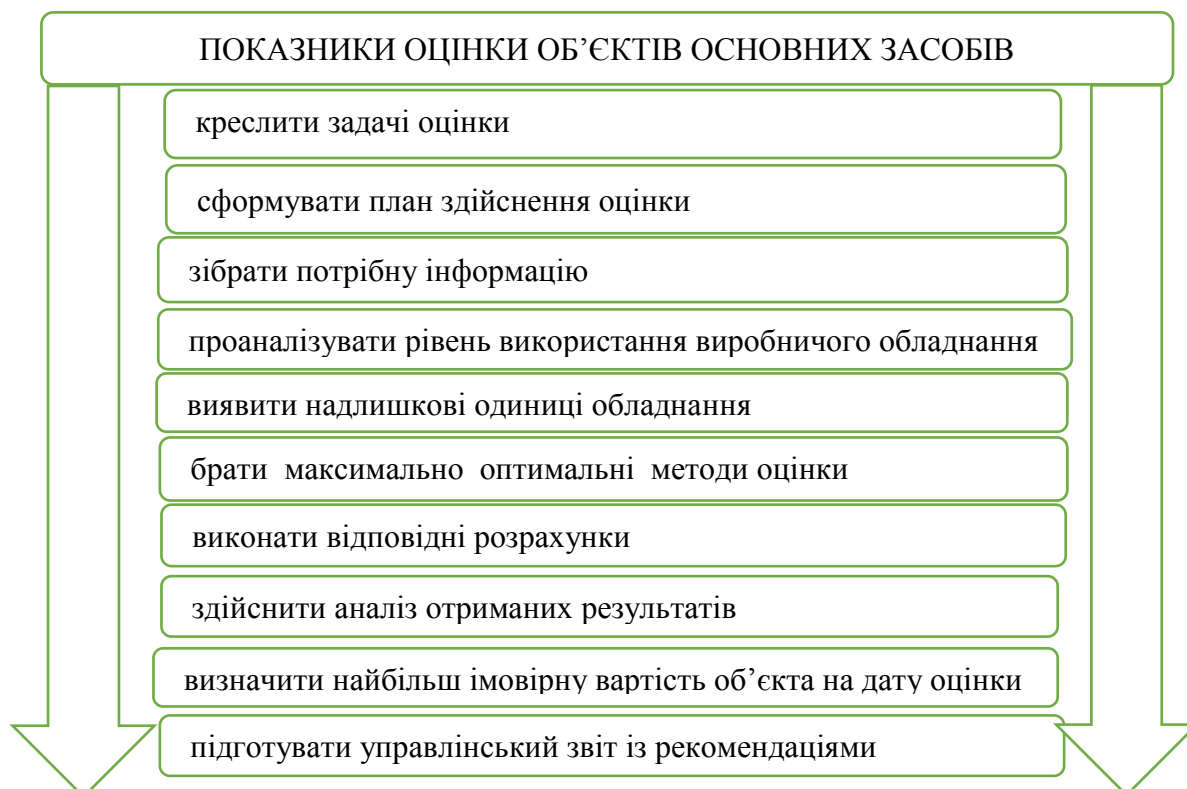

Рис.1.1 Алгоритм показників оцінки об'єктів основних засобів

Джерело: сформовано авторами за [4].

Для проведення оцінки об'єктів основних засобів доцільно створити

спеціальну комісію. До її складу рекомендується включити керівника підприємства, головного бухгалтера, юриста, а також фахівця, який володіє необхідними знаннями щодо експлуатації та особливостей відповідного об'єкта.

Правильне визначення вартості об'єкта є передумовою його подальшого відображення у бухгалтерському обліку та формування достовірної інформації у фінансовій звітності. Після встановлення первісної чи переоціненої вартості постає необхідність у визначенні способу її поступового перенесення на витрати підприємства. Саме на цьому етапі оцінка основних засобів логічно переходить у процес їх амортизації, оскільки амортизація виступає механізмом систематичного розподілу вартості активу протягом строку його корисного використання. Таким чином, оцінка та амортизація взаємопов'язані: перша забезпечує базу для обчислення, а друга — відображає реальний знос і використання основних засобів у господарській діяльності підприємства.

Амортизація виступає механізмом систематичного розподілу вартості основних засобів протягом строку корисного використання. З економічної точки зору вона забезпечує відображення зносу активу та формування ресурсів для його оновлення.

Основні методи амортизації визначені у НП(С)БО 7: прямолінійний; виробничий; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний. Вибір методу повинен відповідати характеру використання активу, що підкреслюється у роботах Долішньої Т. І.[16]

Основні засоби займають центральне місце в системі господарювання підприємства, визначаючи його виробничий потенціал і конкурентоспроможність. Економічна сутність основних засобів полягає у їх довгостроковому використанні та здатності генерувати економічні вигоди. Їх класифікація виступає основою для систематизації активів та ефективного управління ними. Оцінка, у свою чергу, впливає на точність фінансової звітності та управлінських рішень, що особливо важливо в умовах динамічного економічного середовища України.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю основних засобів в Україні

Система нормативно-правового регулювання обліку та контролю основних засобів в Україні формується комплексом законодавчих та підзаконних актів, що визначають правила визнання, оцінки, документального оформлення, амортизації, інвентаризації та контролю за операціями з необоротними матеріальними активами. Її структура включає як загальнодержавні нормативні документи, так і відомчі інструкції, методичні рекомендації, що деталізують порядок ведення бухгалтерського обліку та проведення контролю.

Провідне місце у нормативній базі посідає Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [51], який визначає загальні принципи ведення обліку, вимоги до бухгалтерської інформації, а також встановлює права та обов'язки підприємств щодо формування достовірної інформації про основні засоби у фінансовій звітності. Закон закладає основу для застосування національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та визначає обов'язковість процедур внутрішнього контролю.

Ключовим спеціалізованим документом у сфері регулювання обліку основних засобів є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [44]. Стандарт детально встановлює критерії визнання активів як основних засобів, порядок первісної та подальшої оцінки, методи амортизації, правила переоцінки, визначення ліквідаційної вартості та строків корисного використання. Крім того, НП(С)БО 7 регламентує процедури відображення ремонту, модернізації, реконструкції та вибуття об'єктів основних засобів, що забезпечує єдність методологічного підходу в обліковій практиці підприємств.

НП(С)БО 1 встановлює базові принципи формування фінансової

звітності, що визначають порядок відображення інформації про основні засоби у фінансових документах підприємства [43]. Стандарт регламентує якісні характеристики фінансової інформації — достовірність, зрозумілість, повноту та зіставність, — які є критично важливими для коректного представлення даних щодо необоротних активів. У межах цього документа визначено вимоги до розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності, включаючи їх первісну та залишкову вартість, метод амортизації, переоцінку та інші суттєві показники. Таким чином, НП(С)БО 1 виконує роль методологічної основи, що регулює подання інформації про основні засоби користувачам фінансових звітів.

Для підприємств, що застосовують міжнародні стандарти, основним документом є МСБО (IAS) 16 «Основні засоби» [39], який визначає вимоги до оцінки, амортизації, розкриття інформації та контролю за необоротними матеріальними активами у фінансовій звітності. Упровадження МСФЗ в Україні сприяє гармонізації облікової системи з міжнародними підходами, що особливо важливо для компаній, які залучають іноземні інвестиції або здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Значний вплив на порядок обліку та контролю основних засобів мають і нормативні акти податкового законодавства, передусім Податковий кодекс України [49], який визначає особливості податкової амортизації, групування основних засобів для цілей оподаткування, правила обліку ремонту та поліпшення, а також вимоги до формування податкових різниць. Податкове регулювання часто відрізняється від бухгалтерських принципів, що зумовлює необхідність паралельного ведення обліку та здійснення контролю за правильністю відображення господарських операцій для податкових цілей.

Організаційно-розпорядчі документи підприємства — облікова політика, накази щодо організації обліку та проведення інвентаризації, графіки документообігу — також є важливим елементом нормативно-правового забезпечення. На їх основі встановлюється внутрішній порядок ведення обліку основних засобів: метод амортизації, підходи до переоцінки, порядок документального оформлення операцій, відповідальність матеріально

відповідальних осіб та система внутрішнього контролю.

Важливе місце в системі нормативного забезпечення займають Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 561 від 30 вересня 2003 року [37]. Цей документ конкретизує положення П(С)БО 7 «Основні засоби» та орієнтований на практичне застосування його норм. Методичні рекомендації описують порядок формування первісної вартості основних засобів, їх класифікацію, правила ведення інвентарного обліку, особливості документального оформлення операцій з надходження, модернізації, ремонту, переоцінки та вибуття об'єктів. Крім того, документ містить типові форми первинних документів і роз'яснення щодо організації аналітичного обліку, що сприяє підвищенню ефективності внутрішнього контролю за збереженням і використанням основних засобів. Методичні рекомендації відіграють важливу роль у забезпеченні одноманітності практики обліку необоротних активів на підприємствах різних галузей.

Невід'ємним елементом нормативно-правового регулювання є також План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 листопада 1999 року [52]. Цей документ визначає структуру бухгалтерських рахунків та порядок їх використання для відображення операцій з основними засобами. Для обліку необоротних активів передбачено рахунки класу 1, зокрема рахунок 10 «Основні засоби», рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи», рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів». Інструкція про застосування Плану рахунків встановлює кореспонденцію рахунків, що забезпечує точне й уніфіковане відображення операцій щодо надходження, введення в експлуатацію, амортизації, модернізації та списання основних засобів. Таким чином, План рахунків виконує роль системо-утворюючого інструмента, що забезпечує єдині принципи ведення обліку та створює надійну основу для здійснення контролю.

Суттєве значення для регулювання контролю основних засобів мають Інструкція з інвентаризації активів і зобов'язань [50], затверджена

Міністерством фінансів України, та інші методичні рекомендації щодо проведення ревізій, аудиту та внутрішнього контролю. Вони визначають порядок та строки проведення інвентаризації, способи документального підтвердження наявності, технічного стану й збереження об'єктів основних засобів, а також правила відображення результатів інвентаризації в обліку.

Окремі сфери діяльності (бюджетні установи, аграрні підприємства, підприємства держсектору) регулюються додатковими нормативно-правовими актами та галузевими методичними рекомендаціями, що уточнюють специфіку обліку й контролю основних засобів з урахуванням особливостей їх використання та джерел фінансування.

У комплексі ці нормативно-правові акти забезпечують чітке регламентування методики бухгалтерського обліку та контролю основних засобів в Україні. Вони визначають єдині вимоги до оцінки, класифікації, документального оформлення та відображення інформації про необоротні активи у фінансовій звітності, що сприяє достовірності, прозорості та порівнюваності облікових даних. Завдяки цьому формується надійна система контролю за ефективним використанням основних засобів, що є важливою передумовою підвищення фінансової стійкості та раціонального управління ресурсами підприємства.

Таким чином, нормативно-правова база обліку та контролю основних засобів в Україні є багаторівневою та комплексною, включаючи законодавчі акти, бухгалтерські стандарти, податкові норми та внутрішні регламенти підприємств. Її функціонування забезпечує методологічну єдність облікових процедур і сприяє створенню умов для належного контролю за ефективним використанням основних засобів, підвищення достовірності фінансової звітності та прозорості управлінських рішень.

1.3. Методичні підходи до організації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві

Організація бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві є комплексним процесом, який охоплює систему методів, процедур та інструментів, що забезпечують достовірне відображення інформації про необоротні активи та контроль за їх ефективним використанням. У науковій літературі існує низка методичних підходів, які по-різному трактують сутність, цілі та механізми організації обліку та контролю основних засобів.

Розглянемо погляди вітчизняних і зарубіжних авторів на визначену проблематику. Так, Ф.Ф. Бутинець наголошує, що організація обліку основних засобів має ґрунтуватися на чіткому розподілі аналітичного та синтетичного обліку, застосуванні уніфікованих форм первинних документів і забезпеченні безперервності контрольно-облікових процедур. Учений підкреслює важливість ведення інвентарних карток та дотримання принципу відповідальності матеріально відповідальних осіб [8].

На думку М. С. Пушкаря, ключовою умовою належної організації обліку необоротних активів є дотримання принципу превалювання сутності над формою, що дозволяє більш об'єктивно оцінювати економічну природу операцій із основними засобами. Автор виділяє потребу в гармонізації бухгалтерського та податкового обліку, що підвищує прозорість управлінських рішень [56].

С.Ф. Голов акцентує увагу на методичній складовій оцінки основних засобів: первісній, справедливій та залишковій вартості. На думку дослідника, правильна оцінка є ключовою передумовою як достовірності фінансової звітності, так і ефективності внутрішнього контролю. Він підкреслює, що контроль має бути інтегрованим у процес обліку, а не функціонувати як окремий елемент [13].

О. В. Лишиленко розглядає внутрішній контроль як систему превентивних та поточних заходів, спрямованих на запобігання втратам, помилкам і зловживанням. Автор наголошує, що важливим елементом контролю є інвентаризація, яка має проводитися не формально, а системно і з дотриманням вимог нормативних документів [32].

Згідно з позицією Р. Ентоні та Д. Різа, організація контролю за основними засобами повинна базуватися на внутрішньокорпоративних стандартах, що включають політики безпеки, правила матеріальної відповідальності та систему внутрішнього аудиту. Учені стверджують, що контроль ефективності використання основних засобів має охоплювати їх технічний стан, ступінь завантаження та економічну доцільність оновлення.

У роботах Г. Кірейцева розглядається необхідність впровадження інформаційних систем обліку, що автоматизують облік і контроль основних засобів. Автор підкреслює, що цифровізація дозволяє зменшити ризики суб'єктивних помилок, прискорити обробку інформації та забезпечити прозорість контролю [24].

Узагальнення поглядів науковців дало змогу виділити низку ключових методичних підходів, що формують теоретичну основу організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві. Для систематизації цих підходів, їхнього змістового наповнення та акцентів, доцільно узагальнити позиції авторів у табличному форматі, що дозволяє наочно продемонструвати методологічні відмінності та спільні риси різних наукових концепцій (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Узагальнення наукових підходів до організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів

Науковий підхід	Автори / представники	Змістовний акцент підходу	Ключові елементи обліку та контролю
Документально-орієнтований підхід	Ф.Ф. Бутинець, О.В. Лишиленко	Первинні документи як основа обліку та контролю	Ведення інвентарних карток, акти приймання-передачі, інвентаризація, матеріальна відповідальність
Оцінковий підхід	С.Ф. Голов	Правильність оцінки як основа достовірності звітності та контролю	Оцінка основних засобів: первісна, залишкова, справедлива; переоцінка; амортизаційна політика
Функціональний підхід	М.С. Пушкар	Контроль як невід'ємний елемент процесу бухгалтерського обліку	Інтеграція контрольних процедур у процес обліку; системний характер внутрішнього контролю
Організаційно-структурний	Р. Ентоні, Д. Різ	Внутрішні регламенти підприємства як основа	Внутрішні стандарти, політики, процедури;

підхід		контролю	внутрішній аудит, розподіл відповідальності
Інформаційно-технологічний підхід	Г. Кірейцев, сучасні дослідники	Автоматизація та цифровізація обліку й контролю	ERP-системи, електронні інвентарні картки, автоматичний облік руху ОЗ, QR-ідентифікація
Контрольно-аналітичний підхід	Зарубіжні дослідники (KPI, performance control)	Аналіз ефективності використання основних засобів та контроль результативності	Розрахунок показників ефективності, контроль завантаження обладнання, аналіз витрат на утримання

Представлена таблиця дає змогу комплексно оцінити різноманіття наукових підходів до організації обліку та контролю основних засобів, визначити їх ключові акценти та методичні переваги. Вона демонструє, що ефективна система обліку і контролю не може ґрунтуватися на одному підході, а потребує інтеграції документальних, оцінкових, технологічних та аналітичних елементів. Такий синтез забезпечує більш повне відображення інформації про основні засоби, підвищує якість управлінських рішень і сприяє зміцненню внутрішнього контролю на підприємстві.

На основі критичного аналізу наукових поглядів та чинної практики обліку можна стверджувати, що існуюча система організації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю основних засобів потребує подальшого удосконалення з огляду на такі аспекти:

1. Необхідність комплексної цифровізації контролю, включаючи автоматичне відстеження руху основних засобів, електронні інвентарні картки та QR-кодування об'єктів. Це дозволить мінімізувати людський фактор і підвищити прозорість контролю.
2. Посилення управлінського аспекту обліку, що передбачає не лише фіксацію операцій, а й оцінку ефективності використання основних засобів, рівня їх завантаження, доцільності модернізації або списання.
3. Інтеграція внутрішнього контролю в систему ризик-менеджменту підприємства. Внутрішній контроль має не лише виявляти порушення, а й попереджати ризики втрат, простоїв, технічної несправності.
4. Удосконалення методики проведення інвентаризації шляхом

запровадження вибіркового та раптового перевірок, застосування фото- та відеофіксації, що підвищить якість контролю.

5. Гармонізація бухгалтерського і податкового підходів, що дозволить зменшити інформаційні розриви та забезпечить більш коректне управлінське оцінювання стану основних засобів.

Новизна запропонованого підходу полягає у поєднанні традиційних методів обліку, висвітлених у працях провідних науковців, із сучасними цифровими та управлінськими інструментами, що забезпечують підвищення точності обліку, якості контролю та ефективності використання основних засобів на підприємстві.

У процесі аналізу методичних підходів до організації обліку та внутрішнього контролю основних засобів встановлено, що наукова література висвітлює різні аспекти цієї проблематики, зокрема питання документального оформлення, методів оцінки, інтеграції контрольних процедур у бухгалтерський процес, регламентації внутрішніх управлінських механізмів та цифровізації облікових операцій. Узагальнення цих підходів дозволяє визначити комплексний характер організації обліку основних засобів, який охоплює документальний, оцінковий, організаційно-структурний, інформаційно-технологічний та аналітичний напрями.

Разом з тим, сучасний стан розвитку підприємств вимагає удосконалення традиційних методичних підходів. Наукова новизна полягає у запропонованих напрямках їх модернізації — цифровізації інвентарного обліку, впровадженні ризик-орієнтованих контрольних процедур, інтеграції управлінських індикаторів ефективності використання основних засобів та оновленні методики проведення інвентаризації. Реалізація цих заходів підвищує достовірність облікової інформації, забезпечує прозорість контролю та сприяє раціональному використанню необоротних активів.

Висновки до розділу 1

1. Дослідження економічної сутності, класифікації та оцінки основних

засобів показало, що ці активи є фундаментальною частиною матеріально-технічної бази підприємства і визначають його виробничий потенціал. Наукові підходи та НП(С)БО 7 одноставно трактують основні засоби як довгострокові матеріальні активи, здатні приносити економічні вигоди та багаторазово брати участь у господарській діяльності. Проаналізована класифікація підтверджує її важливість для систематизації активів, удосконалення аналітичного обліку та забезпечення ефективного управління. Оцінка основних засобів, у свою чергу, є базою для формування достовірної інформації у фінансовій звітності, а своєчасна переоцінка набуває особливої актуальності в умовах економічної нестабільності. Сформований алгоритм показників оцінки об'єктів основних засобів є необхідним для впорядкування послідовності дій, що забезпечує об'єктивність, точність і відтворюваність результатів. Він дозволяє мінімізувати помилки та підвищити достовірність отриманих показників. Амортизація, як логічне продовження оцінки, забезпечує поступове перенесення вартості активів на витрати та відображає їх фактичний знос. Різні методи амортизації дають змогу підприємству адаптувати облікову політику до особливостей використання конкретних об'єктів.

2. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю основних засобів в Україні має чітку та багаторівневу структуру. Базою є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а ключові вимоги щодо визнання, оцінки, амортизації та розкриття інформації визначені НП(С)БО 7 і НП(С)БО 1. Для підприємств, що застосовують міжнародні стандарти, діє МСБО 16. Податковий кодекс регламентує податкову амортизацію та порядок відображення операцій з необоротними активами. Методичні рекомендації, План рахунків та інструкції з інвентаризації забезпечують практичне застосування норм, а галузеві акти враховують специфіку окремих сфер. Загалом чинна нормативна база формує узгоджену систему обліку й контролю основних засобів, сприяючи достовірності інформації та раціональному управлінню ресурсами підприємства.

3. Узагальнено теоретичні засади формування системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів. Встановлено, що основні

засоби є важливим елементом виробничого потенціалу підприємства, а їх облік і контроль мають охоплювати класифікацію, оцінку, амортизацію та документальне оформлення усіх операцій. Аналіз наукових підходів показав, що організація обліку основних засобів має бути комплексною, спиратися на документальну базу, коректну оцінку активів, внутрішні регламенти та сучасні інформаційні технології. Внутрішній контроль розглядається як інтегрована система, що забезпечує достовірність даних, збереження активів та ефективність їх використання. Водночас дослідження засвідчило потребу подальшої модернізації традиційних методів.

РОЗДІЛ 2. СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Аналіз показників ефективності діяльності та використання основних засобів в ПП «Ніка»

Приватне підприємство «Ніка» було зареєстроване у 1998 році за адресою: Дніпропетровська область, Дніпровський район, с. Балівка. З моменту створення підприємства і до нині директором є Боднар О.В. ПП «Ніка» згідно КВЕД займається вирощуванням зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур, окрім того ще і виробництвом олії та тваринних жирів.

Підприємство має необхідну сільськогосподарську техніку для здійснення своєї виробничої діяльності на власних та орендованих земельних ділянках. Для ведення господарської діяльності на підприємстві працює 55 найманих працівників. Для зберігання коштів і проведення безготівкових операцій ПП «Ніка» користується рахунками, відкритими в АТ КБ «ПриватБанк». Крім того, воно зареєстроване в Державній податковій службі як платник єдиного податку IV групи. На підприємстві працюють наймані працівники, і як податковий агент воно своєчасно нараховує, подає відповідну звітність та сплачує за них ПДФО, військовий збір і ЄСВ.

Оцінювання майна має суттєве значення, адже воно дає можливість всебічно дослідити склад і стан активів підприємства, визначити результативність їх використання та своєчасно виявити потенційні загрози й напрями для подальшого зростання. Вивчення динаміки та структури активів дозволяє зрозуміти рівень фінансової достатності підприємства, ефективність управління наявними ресурсами та його здатність залучати інвестиції чи розширювати свою діяльність у майбутньому. Розглянемо показники майна та капіталу ПП «Ніка» на рис. 2.1.

Аналіз представлених даних свідчить про стабільне та поступове зростання необоротних і оборотних активів підприємства протягом 2020–2024

років. Зокрема, необоротні активи збільшилися з 17 520 тис. грн у 2020 році до 50 349 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне оновлення та розширення матеріально-технічної бази. Оборотні активи також демонструють позитивну динаміку: їх обсяг зріс більш ніж удвічі за аналізований період. Але найсуттєвіше збільшення показує власний капітал підприємства, він зріс — з 44 717 тис. грн у 2020 році до 111 211 тис. грн у 2024 році, що є свідченням зміцнення фінансової незалежності та накопичення власних ресурсів. Така динаміка вказує на підвищення фінансової стійкості підприємства, ефективне управління його активами та наявність потенціалу для подальшого розвитку та інвестиційної привабливості.

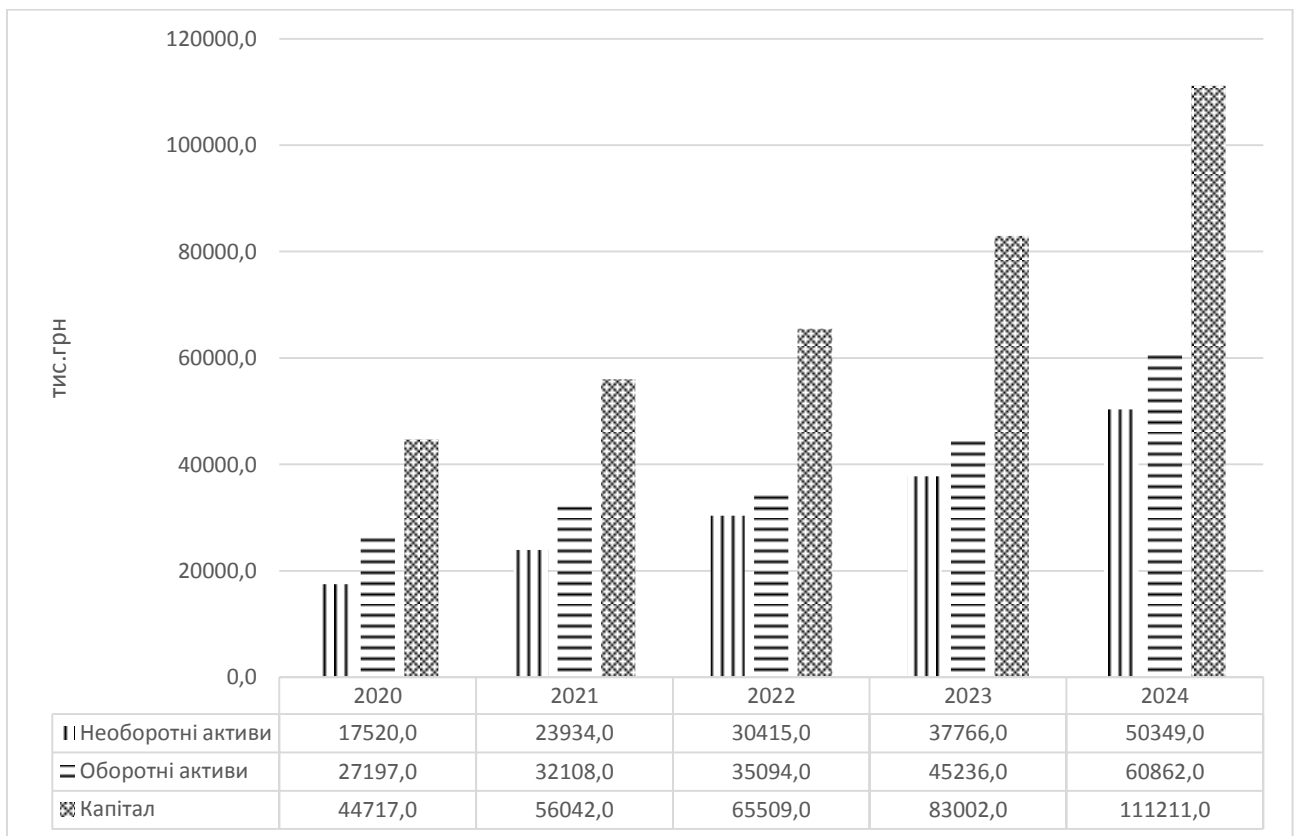

Рис.2.1 Динаміка зміни майна та капіталу ПП «Ніка»

Логічним продовженням аналізу майнового стану є дослідження фінансових результатів, адже саме вони відображають економічні наслідки використання ресурсів та ефективність управлінських рішень. Враховуючи позитивні зміни у структурі активів і зростання власного капіталу, доцільно перейти до аналізу динаміки чистого доходу, операційних витрат та чистого

фінансового результату, що наведено на рис. 2.2. Дослідження цих показників дозволить оцінити продуктивність діяльності підприємства та його здатність генерувати прибуток.

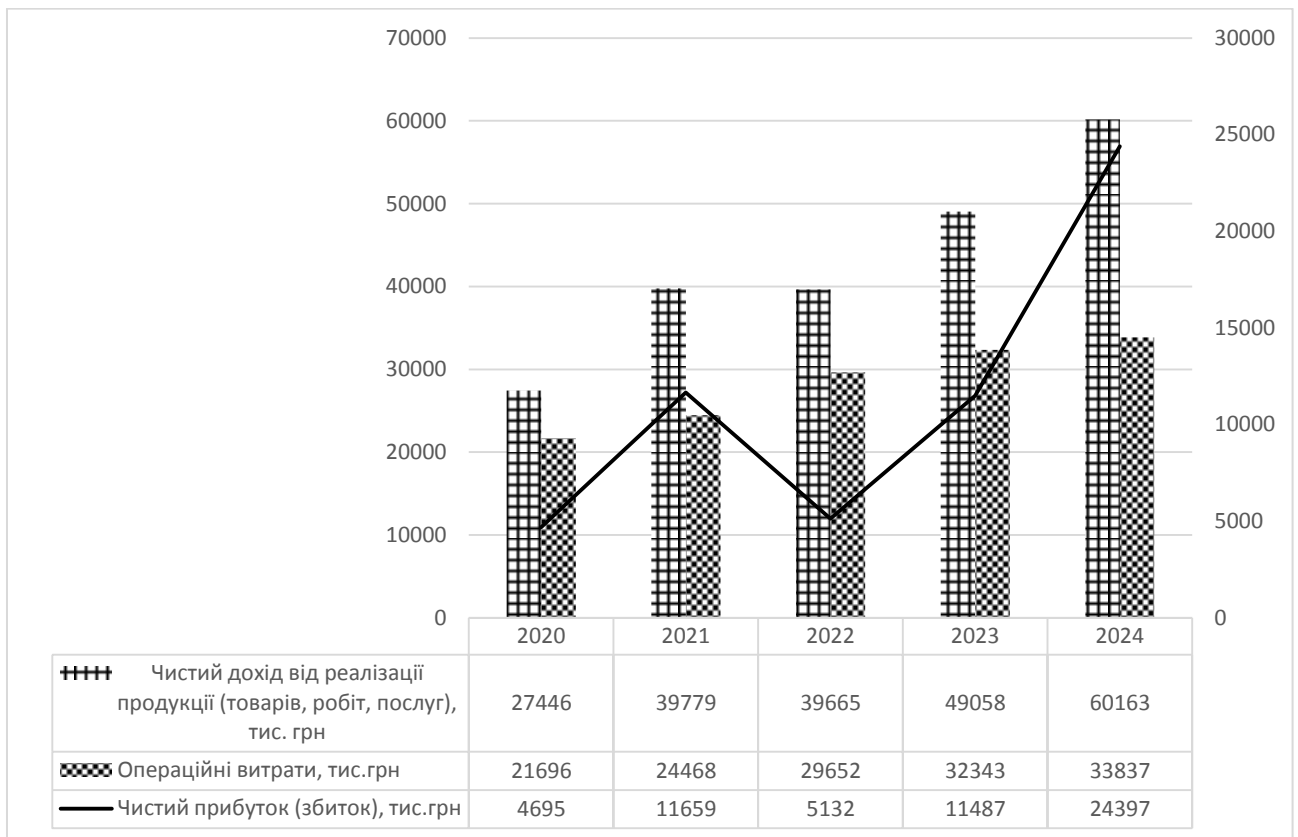

Рис.2.2 Динаміка фінансових результатів діяльності ПП «Ніка»

Дані рисунка свідчать про стійке зростання основних фінансових показників. Чистий дохід підприємства зріс за досліджуваний період майже у 2,2 рази, збільшилися і операційні витрати— з 21 696 тис. грн до 33 837 тис. грн, проте темпи їх зростання суттєво нижчі, ніж темпи приросту доходу. Особливої уваги заслуговує динаміка чистого прибутку: у 2020 році він становив лише 4 695 тис. грн, тоді як у 2024 році досяг 24 397 тис. грн. Негативне колювання у 2022 році (падіння прибутку до 5 132 тис. грн) пояснюється зростанням витрат у цей період, однак уже з 2023 року підприємство демонструє відновлення та стрімке покращення фінансових результатів. Загалом позитивна динаміка доходів та прибутку свідчить про ефективне управління витратами, підвищення результативності основної діяльності та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Після оцінки фінансових результатів діяльності підприємства важливо визначити його здатність своєчасно виконувати поточні зобов'язання та забезпечувати стабільність у короткостроковому періоді. Для цього доцільно проаналізувати ключові коефіцієнти ліквідності й платоспроможності, які відображають рівень забезпеченості підприємства оборотними ресурсами та його фінансову гнучкість, рисунок 2.3.

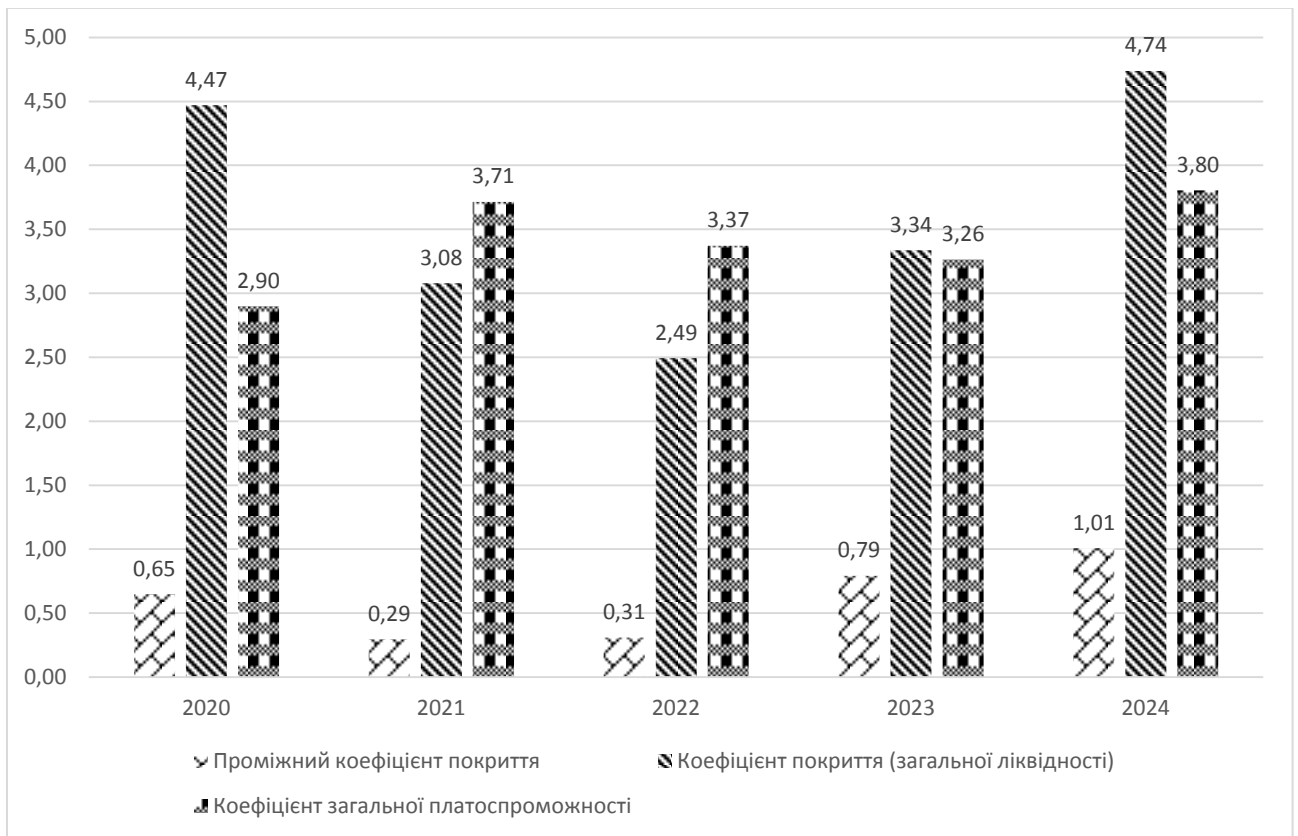

Рис.2.3 Динаміка ліквідності та платоспроможності ПП «Ніка»

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності свідчить про поступове покращення фінансової стійкості підприємства. Проміжний коефіцієнт покриття зріс з 0,65 у 2020 році до 1,01 у 2024 році, що вказує на підвищення здатності підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання найбільш ліквідними активами. Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) також демонструє позитивну динаміку: з 2,90 у 2020 році до 4,74 у 2024 році, перевищуючи рекомендовані межі та засвідчуючи про достатність оборотних активів для погашення поточних боргів. Коефіцієнт загальної платоспроможності впродовж аналізованого періоду стабільно перебуває на

високому рівні — від 4,47 до 3,80, що значно вище мінімально допустимого значення. Це означає, що підприємство має значний запас фінансової міцності та не залежить від зовнішніх джерел фінансування у короткостроковій перспективі. Загалом динаміка показників свідчить про поліпшення ліквідності та зміцнення платоспроможності підприємства, що формує надійні передумови для подальшого фінансового розвитку.

Результативність діяльності підприємства значною мірою визначається наявністю та достатністю необхідних ресурсів. Важливу роль у цьому відіграє забезпечення підприємства основними засобами та ефективність їх використання. Динаміку показників руху основних засобів розглянемо на рис.2.4.

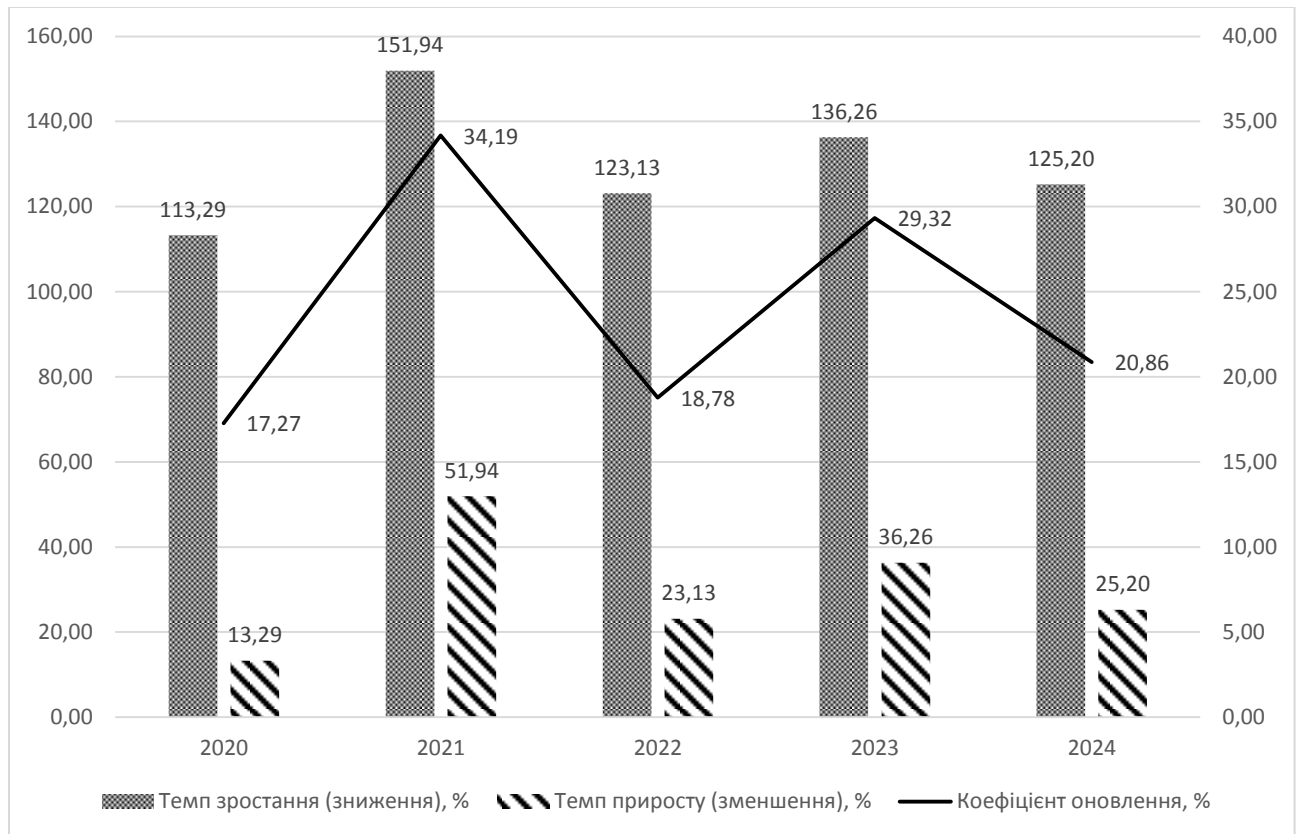

Рис.2.4 Динаміка показників відтворення основних засобів ПП «Ніка»

Аналіз даних, відображених на рисунку 2.4, свідчить про нерівномірність відтворювальних процесів у ПП «Ніка» протягом 2020–2024 рр. Найвищий рівень інтенсивності оновлення активів спостерігався у 2021 р., що підтверджується максимальними темпами зростання та приросту, а також

найвищим коефіцієнтом оновлення. У подальші роки відбувається зниження активності інвестицій у 2022 р., після чого у 2023 р. спостерігається певне поживлення. Незважаючи на це, у 2024 р. показники знову демонструють тенденцію до помірному зниження. Загалом динаміка свідчить про нестабільність процесів оновлення активів, що може вимагати перегляду інвестиційної політики та забезпечення більш рівномірного відтворення основних фондів.

Отже, узагальнюючи результати аналізу динаміки показників відтворення основних засобів, можна зробити висновок, що інтенсивність оновлення та приросту активів суттєво впливає на подальшу ефективність їх використання. Саме тому доцільним є дослідження не лише відтворення, а й результативності експлуатації наявних основних засобів. Розглянемо ефективність використання основних засобів ПП «Ніка», що представлена на рисунку 2.5.

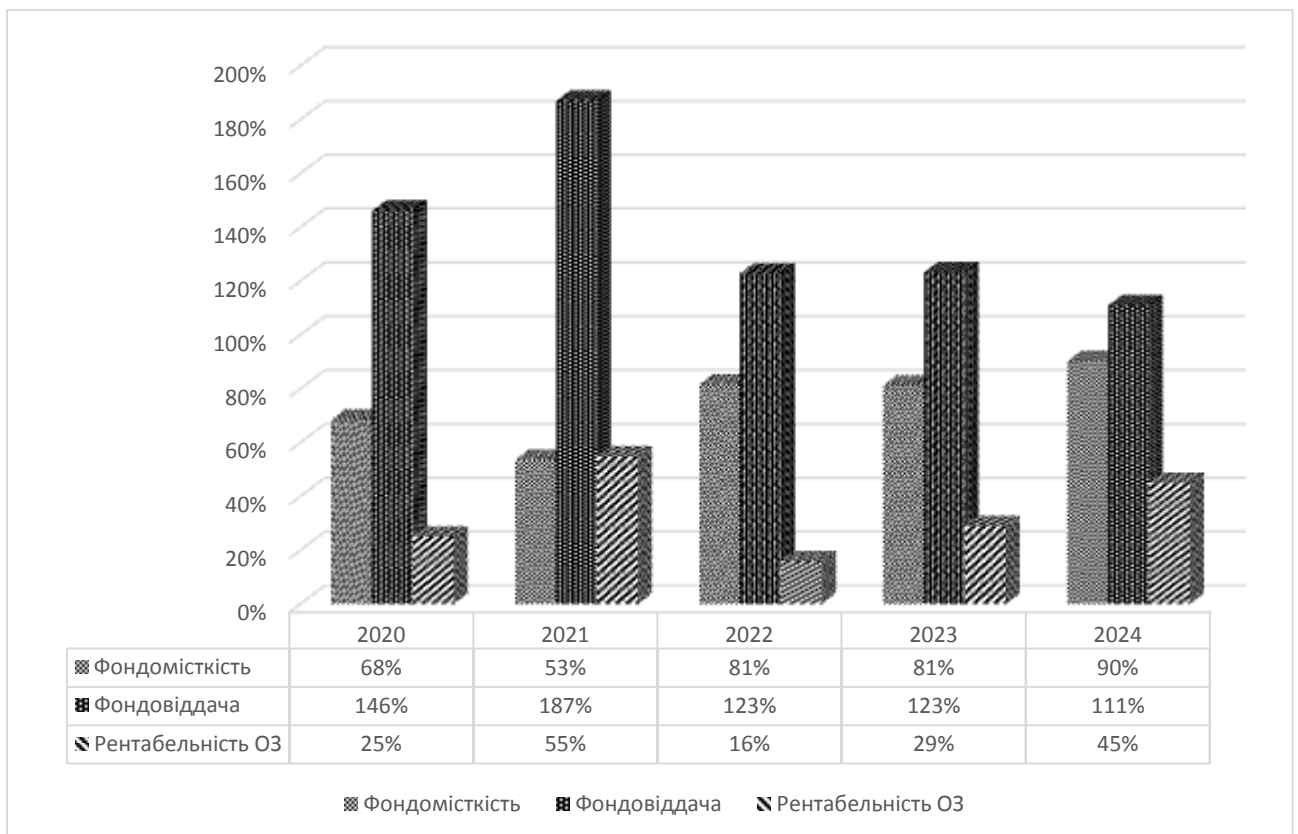

Рис. 2.5 Динаміка показників ефективності використання основних засобів ПП «Ніка»

Аналіз динаміки показників ефективності використання основних засобів

ПП «Ніка» показує послідовне покращення результативності їх експлуатації протягом 2020–2024 рр. Зростання фондомісткості упродовж досліджуваного періоду свідчить про збільшення вартості основних засобів у розрахунку на одиницю продукції, що може бути пов'язано з оновленням або розширенням виробничих потужностей. Водночас підвищення фондовіддачі, особливо у 2021 та 2022 рр., демонструє, що підприємству вдається отримувати більший обсяг продукції або доходу на одиницю вартості основних фондів, тобто активи використовуються більш продуктивно. Позитивну тенденцію підсилює суттєве зростання рентабельності основних засобів, яке у 2024 р. досягло 45 %. Це свідчить про зростання прибутковості вкладеного капіталу та підвищення економічної ефективності використання наявних потужностей. Загалом комбінована динаміка цих трьох показників дозволяє зробити висновок, що ПП «Ніка» не лише нарощує виробничий потенціал, а й забезпечує його результативне та економічно обґрунтоване використання.

Проведений аналіз показників ефективності діяльності та використання основних засобів ПП «Ніка» свідчить про стабільний розвиток підприємства та поступове зміцнення його фінансової стійкості. Зростання вартості активів, покращення структури капіталу, підвищення чистого доходу та прибутку відображають результативність управлінських рішень і раціональне використання ресурсів. Незважаючи на певні коливання у відтворювальних процесах основних засобів, підприємству вдалося забезпечити покращення фондовіддачі, рентабельності та ефективності експлуатації виробничих потужностей. У цілому ПП «Ніка» демонструє позитивну динаміку розвитку та здатність до подальшого розширення діяльності.

2.2. Організаційні аспекти формування облікового забезпечення діяльності досліджуваного підприємства

Система облікового забезпечення на підприємстві виступає ключовою ланкою формування інформаційної бази, на якій ґрунтується управлінська

діяльність. Інформація, що генерується в процесі бухгалтерського обліку, слугує основою для складання фінансової звітності, яку бухгалтер формує для подальшої оцінки фінансового стану підприємства різними групами користувачів. Саме фінансова звітність є тим індикатором, за допомогою якого власники, партнери, кредитні установи та потенційні інвестори визначають рівень надійності й здатності суб'єкта господарювання виконувати свої зобов'язання. Дані обліку також активно використовуються економічною службою, яка на їх основі здійснює аналіз ефективності господарських процесів, контролює використання ресурсів і формує пропозиції щодо підвищення результативності діяльності. Для власників та управлінського персоналу головним орієнтиром у прийнятті рішень виступають показники прибутковості, що також походять з облікової інформації. Не менш важливою є роль облікових даних для зовнішніх контролюючих органів, які на їх основі перевіряють правильність обчислення податків і відповідність дій підприємства вимогам законодавства. Таким чином, облікова система забезпечує різні групи користувачів необхідною інформацією, а від її якісної організації залежить коректність управлінських рішень, рівень фінансової прозорості та дотримання регуляторних норм. Це підкреслює значущість раціонально вибудованого облікового процесу для всіх учасників виробничої та управлінської діяльності підприємства.

У ПП «Ніка» функції ведення обліку виконує бухгалтерська служба, що складається з трьох бухгалтерів під керівництвом головного бухгалтера. Усі працівники відділу мають вищу профільну освіту, достатній практичний досвід та необхідні професійні компетенції. Підвищення їхньої кваліфікації забезпечується участю у тематичних семінарах і використанням фахових інформаційних ресурсів бухгалтерського спрямування.

У ПП «Ніка» система бухгалтерського обліку функціонує на основі внутрішнього нормативного документа — Наказу про облікову політику, який визначає ключові правила та процедури ведення обліку. У цьому документі окремо врегульовано порядок організації обліку основних засобів: передбачено застосування норм НП(С)БО без використання податкових різниць,

установлено вартісний поріг для класифікації необоротних активів, обрано прямолінійний спосіб амортизації, а також зазначено умови проведення переоцінки — у випадку, коли відхилення між залишковою та справедливою вартістю перевищує 10%.

На підприємстві застосовується змішана форма обліку, яка поєднує електронну обробку інформації в програмі BAS: Бухгалтерія із частковим використанням паперових первинних документів. ПП «Ніка» перебуває на спрощеній системі оподаткування та належить до платників єдиного податку IV групи, що характерно для аграрних підприємств із часткою доходів від реалізації сільськогосподарської продукції понад 75%. Подання податкової звітності здійснюється через спеціалізований програмний продукт Medoc.

Проведений аналіз організаційних засад формування облікового забезпечення ПП «Ніка» засвідчив, що на підприємстві створено цілісну та структуровану систему ведення бухгалтерського обліку, яка відповідає вимогам законодавства та потребам внутрішнього управління. Чітко визначені правила облікової політики, професійний склад бухгалтерської служби та використання сучасних програмних рішень забезпечують належний рівень достовірності й оперативності формування облікових даних. Поєднання автоматизованої обробки інформації з традиційними документальними процедурами сприяє підвищенню контрольованості операцій та прозорості фінансових процесів. Усе це формує надійну інформаційну базу, яка дозволяє ефективно підтримувати управлінські рішення та забезпечує виконання зовнішніх регуляторних вимог.

2.3. Оцінка організації бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві

Організація бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві ПП «Ніка» ґрунтується на поєднанні традиційних методів документального оформлення з використанням цифрових рішень, що забезпечує належний рівень аналітичності та оперативності облікових даних. На підприємстві

застосовується змішана форма обліку, яка поєднує електронну обробку інформації в програмі BAS: Бухгалтерія із частковим використанням паперових первинних документів. Формування податкової та статистичної звітності здійснюється через спеціалізований програмний комплекс М.Е.Дос, що забезпечує своєчасну передачу звітності до контролюючих органів.

Порядок документального оформлення операцій із надходження основних засобів охоплює всі канали їх отримання, зокрема, на підприємстві - це шляхом придбання та капітального будівництва. На кожному з напрямів первинна інформація фіксується у відповідних актах приймання-передачі, накладних, актах введення в експлуатацію чи внутрішніх наказах, залежно від джерела надходження. В електронній системі BAS такі операції відображаються шляхом створення документів «Надходження ОЗ», «Введення в експлуатацію», де здійснюється автоматичне формування бухгалтерських проведення з урахуванням обраних рахунків та способу амортизації. Аналогічним чином документується й вибуття основних засобів: оформлюються акти списання, акти ліквідації або договори купівлі-продажу, після чого інформація переноситься до BAS у вигляді операцій «Списання ОЗ» чи «Продаж ОЗ» із автоматичним розрахунком залишкової вартості та фінансового результату від вибуття.

Для забезпечення відповідності облікових даних вимогам законодавства на підприємстві ведеться систематизований синтетичний облік основних засобів на рахунку 10 «Основні засоби» із деталізацією за інвентарними об'єктами в розрізі субрахунків. В ПП «Ніка» ОЗ визначають за вартісною ознакою у розмірі 20000 грн згідно з яким активи, вартість яких рівна та більше 20 тисяч грн та використовуються більше одного року, оприбутковують як основні засоби, що не суперечить податковому кодексу України. Активи, які менше зазначеної вартості – оприбутковують як інші необоротні. Дані критерії зазначені у Наказі про облікову політику підприємства. Програма BAS забезпечує формування оборотно-сальдових відомостей, карток обліку ОЗ, відомостей амортизації та інших реєстрів, що дає можливість оперативно контролювати зміну первісної, залишкової та ліквідаційної вартості активів.

Дані первинних документів інтегруються в синтетичний облік автоматично, що мінімізує ризик помилок і забезпечує повноту інформації.

Формування звітності здійснюється у двох напрямках. Фінансова звітність (Баланс, Звіт про фінансові результати, Примітки) генерується на основі облікових даних BAS, де результати амортизації, рух основних засобів та їх залишкова вартість автоматично узагальнюються в регламентованих формах. Одночасно підприємство подає до контролюючих органів заяву за формою 20-ОПП щодо об'єктів оподаткування, які перебувають на балансі на протязі 10 днів з дня будь яких дій з ОЗ: оприбуткування та введення в експлуатацію вперше, зміни чи закриття. Підготовка та подання заяви відбувається через програму М.Е.Дос, де інформація про основні засоби переноситься з базових облікових даних і структурується відповідно до вимог податкової служби. Схему організації обліку ОЗ в ПП «Ніка» відображено на рис.2.6.

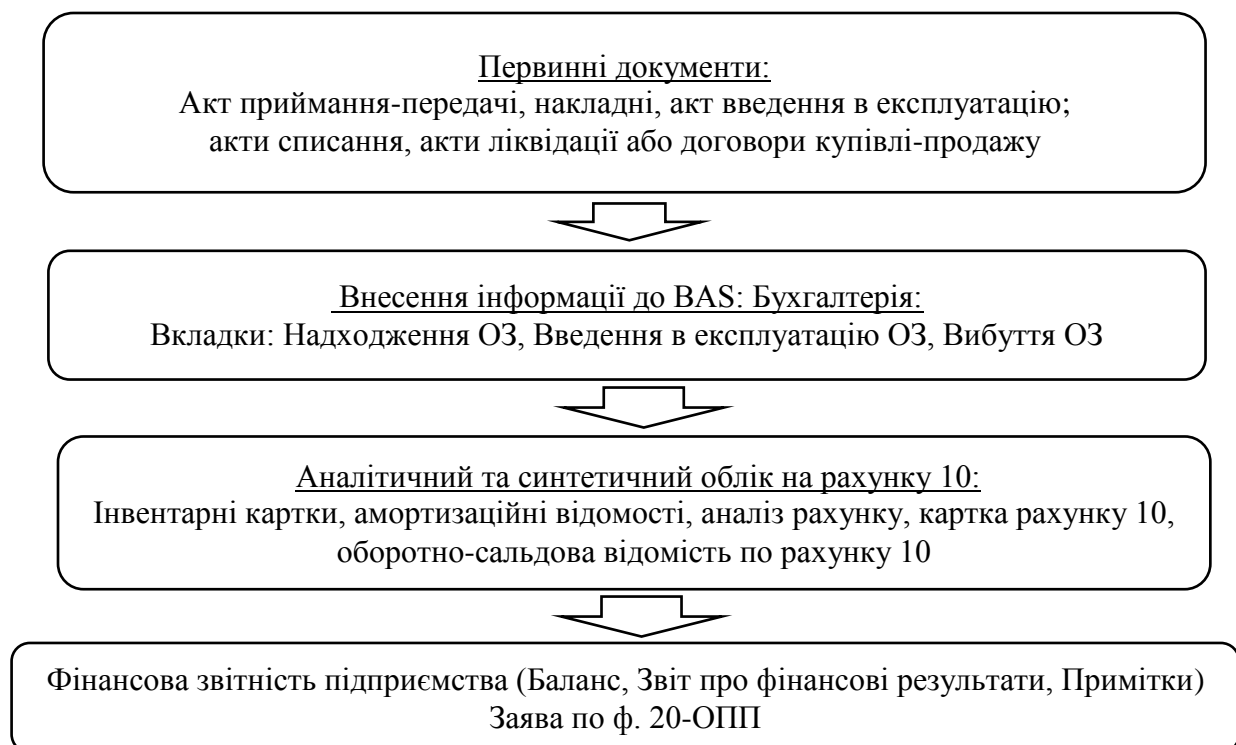

Рис.2.6. Схема організації обліку основних засобів в ПП «Ніка»

Проведений аналіз організації бухгалтерського обліку основних засобів на ПП «Ніка» показав, що, попри загалом налагоджену систему документування та використання сучасних програмних засобів, окремі

елементи облікового процесу потребують удосконалення. Виявлено, що частина первинних документів усе ще оформлюється вручну, що підвищує ймовірність технічних помилок, дублювання інформації та спричиняє додаткові витрати часу на подальше перенесення даних до BAS. Виявлено й певні труднощі зі своєчасністю перенесення даних про надходження, введення в експлуатацію чи вибуття основних засобів до електронної системи, що тимчасово порушує узгодженість аналітичних і синтетичних показників та утруднює формування оперативної звітності. Окрім того, аналітичні картки інколи не містять повного обсягу характеристик об'єктів, що ускладнює інвентаризацію та визначення фактичного стану активів.

Таким чином, дослідження організації обліку основних засобів на ПП «Ніка» дозволило встановити низку недоліків, пов'язаних переважно з неповним використанням можливостей автоматизованої системи, недостатньою уніфікацією первинних документів, несвоєчасним внесенням інформації та окремими прогалинами в аналітичних регістрах. Усі ці аспекти потребують подальшого вдосконалення та оптимізації для забезпечення повної відповідності сучасним вимогам бухгалтерського обліку.

2.4. Напрямки удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві

Організація обліку основних засобів на підприємстві потребує постійного вдосконалення, оскільки умови господарювання, технологічний рівень обладнання та вимоги до достовірності фінансової інформації постійно змінюються. Для підвищення ефективності управління основними засобами важливо забезпечити своєчасне оновлення інформації про їх фактичний стан і реальну вартість. Одним із напрямів такого удосконалення є впровадження чітко оформлених процедур переоцінки, результатом яких є складання відповідного Акта переоцінки основних засобів, що забезпечує об'єктивність та прозорість облікових даних Додаток А.

Акт переоцінки основних засобів, складений на ПП «Ніка», є важливим

первинним документом, що засвідчує зміну вартості активів відповідно до їх фактичного технічного стану та ринкової ціни. Його основне призначення полягає в тому, щоб офіційно зафіксувати результати перегляду вартості об'єкта основних засобів та забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку, адже вартість обладнання з часом змінюється під впливом морального й фізичного зносу, а також через коливання ринкових умов. Таким чином, документ виконує роль підтвердження нової вартості активу та є правовою підставою для внесення відповідних коригувань у реєстри обліку.

Необхідність застосування такого акта для ПП «Ніка» зумовлена тим, що підприємство використовує основні засоби, вартість яких перевищує 20 000 грн і які мають суттєвий вплив на структуру активів та фінансові показники. Оскільки офісна техніка, що перебуває у використанні, швидко застаріває та втрачає свою актуальну вартість, переоцінка дає змогу відобразити реальний стан майна та уникнути перекручення інформації у фінансовій звітності. Для підприємства це означає можливість коректно визначати суму амортизаційних відрахувань, об'єктивно оцінювати залишкову вартість активів та своєчасно приймати рішення щодо їх модернізації або заміни.

Документ складається спеціальною комісією, призначеною наказом керівника. До її складу входять директор як голова, головний бухгалтер і технічний спеціаліст, що забезпечує комплексну та об'єктивну оцінку стану об'єкта. Акт оформлюється у той момент, коли виникає потреба переглянути вартість активу, найчастіше перед складанням річної звітності або при суттєвій зміні його ринкової ціни. Комісія проводить огляд основного засобу, визначає його первісну, зношену та переоцінену вартість, після чого документ підписується відповідальними особами та передається до бухгалтерії для відображення результатів у обліку.

Ефективність використання акта переоцінки для ПП «Ніка» проявляється у підвищенні точності облікових даних, удосконаленні внутрішнього контролю та забезпеченні прозорості фінансової інформації. Завдяки документально підтвердженим результатам переоцінки підприємство отримує актуальні показники вартості основних засобів, що позитивно впливає на якість

управлінських рішень, правильність нарахування амортизації та достовірність фінансової звітності. Таким чином, застосування акта сприяє більш об'єктивній оцінці майнового стану ПП «Ніка» та забезпечує надійність і відповідність бухгалтерського обліку реальним умовам діяльності підприємства.

Раціональна організація обліку основних засобів потребує не лише коректного відображення господарських операцій, а й належного документального супроводження усіх етапів руху активів усередині підприємства. У процесі дослідження встановлено, що внутрішнє переміщення основних засобів на ПП «Ніка» часто супроводжується недостатньою деталізацією первинних документів, що ускладнює ідентифікацію об'єктів, контроль за їх фактичним місцезнаходженням, а також унеможливорює своєчасне коригування даних щодо оцінки та амортизації. Саме тому виникла потреба удосконалити форми первинних документів, забезпечивши їх більшим обсягом релевантної інформації. Одним із таких рішень став оновлений Акт приймання-передачі внутрішнього переміщення основних засобів, що пропонується до впровадження на підприємстві, додаток Б.

Удосконалений Акт передбачає включення ключових характеристик об'єкта, які раніше не фіксувалися або зазначалися фрагментарно. Серед них — група основних засобів відповідно до податкової класифікації, справедлива вартість об'єкта на дату передачі, метод нарахування амортизації та строк корисного використання. Таке розширення реквізитів дає змогу не лише точно віднести актив до відповідної групи, а й забезпечити узгодженість між бухгалтерським та податковим обліком. Одночасно зазначення справедливої вартості підсилює контроль за актуальністю оцінки, що є особливо важливим при подальших переоцінках чи визначенні зносу. Фіксація методу амортизації та строку корисного використання прямо на первинному документі дозволяє уникнути розбіжностей між підрозділами та запобігає помилкам при подальшому нарахуванні амортизації.

Документ складається у момент фактичної передачі основного засобу від одного структурного підрозділу до іншого. Ініціатором оформлення виступає підрозділ-здавач, після чого акт підписують матеріально відповідальні особи

обох сторін і передають до бухгалтерії. Оформлення здійснюється у двох примірниках: один зберігається в підрозділі-одержувачі для підтвердження права користування об'єктом, другий — у бухгалтерії для відображення змін в аналітичному обліку та регістрах амортизації.

Необхідність упровадження саме такого документа в ПП «Ніка» зумовлена бажанням підвищити точність даних та посилити контрольні функції обліку. Завдяки розширеним реквізітам оновлений Акт забезпечує більш ґрунтовний підхід до обліку руху активів, спрощує інвентаризацію, мінімізує ризики неправильного віднесення об'єктів до груп, а також гарантує узгодженість між фактичним станом основних засобів і обліковими даними. Ефективність впровадження документа проявлятиметься у зменшенні технічних помилок, підвищенні прозорості руху майна та покращенні можливостей для внутрішнього контролю, що в кінцевому підсумку сприятиме оптимізації системи управління основними засобами на підприємстві.

Отже, удосконалення організації обліку основних засобів на ПП «Ніка» є необхідною передумовою підвищення точності, прозорості та ефективності управління майном підприємства. Проведений аналіз підтвердив, що впровадження чітких процедур переоцінки активів та оновлених форм первинних документів, зокрема Акта переоцінки та удосконаленого Акта внутрішнього переміщення основних засобів, забезпечує більш повне та достовірне відображення їх вартості, технічного стану, місця експлуатації та амортизаційних характеристик. Розширення змісту документів завдяки включенню таких реквізитів, як група ОЗ, справедлива вартість, метод амортизації та строк корисного використання, сприяє узгодженості між бухгалтерським і податковим обліком та мінімізує ризик помилок. Застосування удосконалених документів дозволяє значно підсилити внутрішній контроль, оптимізувати облікові процеси та формувати об'єктивну інформаційну базу для прийняття управлінських рішень, що загалом підвищує рівень організації обліку основних засобів на підприємстві.

1. Проведено комплексну оцінку майнового стану, фінансових результатів, ліквідності, платоспроможності та ефективності використання основних засобів ПП «Ніка». Результати дослідження показали, що підприємство має достатній виробничий потенціал, забезпечений систематичним нарощуванням необоротних і оборотних активів та суттєвим збільшенням власного капіталу. Покращення фінансових результатів, зокрема зростання чистого доходу та прибутку у 2020–2024 рр., свідчить про успішність господарської діяльності та правильність обраної стратегії управління витратами. Показники ліквідності та платоспроможності підтверджують здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання та підтримувати високий рівень фінансової гнучкості. Аналіз відтворення та ефективності використання основних засобів засвідчив, що підприємство активно оновлює матеріально-технічну базу та забезпечує достатню віддачу від залучених ресурсів, про що свідчать стабільно високі рівні фондівіддачі та рентабельності. Загалом проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що ПП «Ніка» перебуває у стійкому фінансовому стані, має високий потенціал для подальшого розвитку, підвищення ефективності виробничих процесів та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

2. Дослідження функціонування облікової системи на ПП «Ніка» дозволило зробити висновок, що підприємство забезпечило належний рівень організації обліку завдяки наявності кваліфікованих кадрів: 3 бухгалтерів на чолі з головним, упорядкованій обліковій політиці - Наказ про облікову політику та зазначений в ній окремо порядок організації обліку основних засобів: передбачено застосування норм НП(С)БО без використання податкових різниць, встановлено вартісний поріг для класифікації необоротних активів, обрано прямолінійний спосіб амортизації, а також зазначено умови проведення переоцінки та використанню сучасних програмних засобів. Автоматизація окремих процесів у поєднанні з регламентованими методами ведення обліку сприяє формуванню достовірних, своєчасних та корисних даних для широкого кола внутрішніх і зовнішніх користувачів. Це створює

передумови для ефективного управління ресурсами, дотримання податкових вимог і стабільного розвитку підприємства.

3. Проведений аналіз організації бухгалтерського обліку основних засобів на ПП «Ніка» свідчить про те, що система ведення обліку поєднує традиційні методи документування з сучасними цифровими технологіями, що забезпечує достатній рівень аналітичності та своєчасності обробки даних. Використання змішаної форми обліку в програмі BAS: Бухгалтерія та спеціалізованого програмного комплексу М.Е.Дос для податкової звітності сприяє оперативному відображенню господарських операцій і виконанню законодавчих вимог. Водночас виявлені недоліки, пов'язані з частковим паперовим оформленням первинних документів, несвоєчасним внесенням інформації в автоматизовану систему та неповнотою аналітичних даних, вказують на необхідність подальшого удосконалення облікових процедур. Загалом, для забезпечення точності, повноти та своєчасності обліку основних засобів потрібно оптимізувати використання програмних засобів і уніфікувати документообіг, що сприятиме підвищенню якості бухгалтерської інформації та ефективності управління активами підприємства.

4. Проведена оцінка організації обліку основних засобів на ПП «Ніка» свідчить про необхідність системного вдосконалення процедур документального оформлення, контролю та оцінювання активів. Виявлені недоліки пов'язані з недостатньою деталізацією первинних документів, що ускладнює облік руху основних засобів, визначення їх реальної вартості та нарахування амортизації. Запропоновані напрями удосконалення, зокрема впровадження Акта переоцінки основних засобів та оновленого Акта їх внутрішнього переміщення, забезпечують більш точне, повне та достовірне відображення інформації про активи. Це дозволяє своєчасно оновлювати дані обліку, підвищувати рівень внутрішнього контролю, оптимізувати управління майном та формувати якісну аналітичну базу для ухвалення рішень щодо подальшої експлуатації, модернізації або заміни основних засобів.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Оцінка діючої системи організації контролю основних засобів у досліджуваному підприємстві

Система контролю основних засобів на ПП «Ніка» є ключовим елементом управління виробничими процесами та спрямована на забезпечення їхньої збереженості, раціонального використання, своєчасного обліку та оновлення. Враховуючи значний парк сільськогосподарської техніки та об'єктів інфраструктури, підприємство потребує добре організованої системи внутрішнього контролю, що охоплює всі етапи життєвого циклу основних засобів — від надходження до списання.

У ПП «Ніка» функціонує комплексна система контролю, яка включає попередній, поточний та подальший контроль основних засобів.

Попередній контроль спрямований на запобігання необґрунтованим витратам і неефективним управлінським рішенням. Він передбачає: погодження договорів на придбання техніки й обладнання; затвердження кошторисів на проведення ремонтів; оцінювання технічного стану техніки напередодні виробничих сезонів. Цей контроль забезпечують керівник підприємства, головний бухгалтер та механік господарства.

Поточний контроль здійснюється безпосередньо під час експлуатації основних засобів та охоплює: моніторинг технічного стану машин у період сезонних робіт; ведення журналів експлуатації техніки; контроль списання пального та мастильних матеріалів; перевірку фактичного використання земельних ділянок. Відповідальні за здійснення поточного контролю: механік, завідувач машинним двором, агроном та матеріально відповідальні особи.

Метою завершального контролю є оцінка правильності відображення операцій в обліку, повноти проведених інвентаризацій та відповідності фактичних даних документальним. Він включає: річну інвентаризацію основних засобів; післяремонтні огляди техніки; перевірку достовірності

бухгалтерських записів; аналіз ефективності використання техніки та земель. Виконавцями цього контролю є інвентаризаційна комісія, бухгалтерія та керівник підприємства. Результати завершального контролю служать підґрунтям для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації використання основних засобів і планування їх подальшої експлуатації або заміни.

Контроль у ПП «Ніка» здійснюється на кількох управлінських рівнях, серед яких:

- Директор — загальний контроль за використанням і збереженням основних засобів.
- Головний бухгалтер — організація та ведення бухгалтерського обліку, контроль операцій з надходження, вибуття та амортизації.
- Механік господарства — технічний контроль, організація ремонтів, ведення технічної документації.
- Матеріально відповідальні особи — забезпечення належного зберігання техніки та інвентарю.
- Агроном — контроль використання земельних ресурсів.
- Інвентаризаційна комісія — встановлення фактичної наявності та стану об'єктів основних засобів. Схематично організація контролю основних засобів відображена на рис.3.1

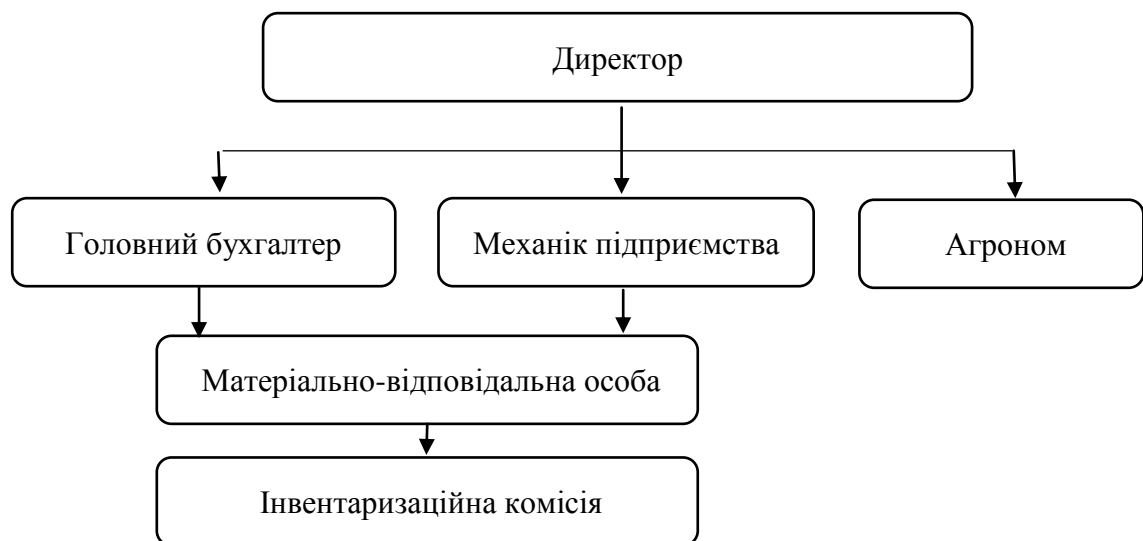

Рис.3.1 Структурна модель організації контролю основних засобів ПП «Ніка»

Результати контролю основних засобів на підприємстві відображаються у різних групах документації, які забезпечують повноту, послідовність та достовірність облікової інформації. На першому етапі всі операції, пов'язані з рухом та технічним станом основних засобів, фіксуються у первинних документах. До них належать акти приймання-передачі та списання, інвентарні картки обліку, накладні на переміщення техніки, а також журнали її експлуатації та ремонтів. Саме ці документи забезпечують підтвердження фактичних даних щодо кожного об'єкта та створюють базу для подальших контрольних процедур.

Під час проведення інвентаризації оформлюються спеціальні інвентаризаційні документи, у яких відображається встановлена комісією фактична наявність і стан основних засобів. До таких документів належать інвентаризаційні описи, порівняльні відомості, що зіставляють фактичні дані з обліковими, а також акти інвентаризаційної комісії, де фіксуються виявлені відхилення, нестачі чи надлишки.

Отримана інформація узагальнюється в бухгалтерських документах, які забезпечують відображення результатів контролю в системі бухгалтерського обліку. До них належать оборотно-сальдові відомості за рахунком 10 «Основні засоби», розрахунки амортизації та аналітичні відомості, у яких детально показано рух і стан об'єктів у розрізі місць експлуатації та матеріально відповідальних осіб.

На завершальному етапі результати контролю знаходять відображення в управлінських документах, що використовуються для прийняття управлінських рішень. Це план-графік технічних оглядів, звіти механіка та агронома щодо фактичного стану техніки та використання земельних ділянок, а також накази керівника підприємства про списання, переміщення або ремонт основних засобів. Крім того, ці документи слугують офіційним підтвердженням виконаних заходів та підставою для коригування облікових даних. Завдяки цьому забезпечується своєчасний зворотний зв'язок між контролем і управлінням, що сприяє оперативному реагуванню на виявлені недоліки і

підвищенню загальної ефективності використання основних засобів.

Проведений аналіз дав змогу встановити, що чинна система контролю основних засобів має низку суттєвих недоліків, які впливають на її ефективність та оперативність, таблиця 3.1.

Таблиця 3.1

Виявлені недоліки системи організації контролю основних засобів

ПП»Ніка»

Проблема	Наслідок
1. Відсутність GPS-моніторингу техніки	Неможливість оперативно контролювати місцезнаходження та фактичне навантаження техніки; ризику нецільового використання
2. Інвентаризація проводиться лише раз на рік	Можливі нестачі, недоліки в обліку не виявляються оперативно
3. Відсутність детальних актів щодо поломок техніки	Неможливо визначити причину поломки, ускладнено аналіз затрат на ремонти
4. Відсутність внутрішніх положень щодо контролю основних засобів	Різний підхід у структурних підрозділах, порушення облікової дисципліни

Виявлено недоліки в організації оперативного контролю. Зокрема, підприємство не використовує GPS-моніторинг для відстеження руху та завантаженості техніки. Складнощі спостерігаються й у процесі інвентаризаційного контролю. Розглянемо даний процес більш детально.

Інвентаризація основних засобів на підприємстві являє собою послідовний комплекс дій, спрямованих на встановлення фактичної наявності об'єктів, визначення їх технічного стану та умов зберігання, а також на звірення цих даних із бухгалтерським обліком. Процес розпочинається з підготовчого етапу, під час якого керівник підприємства видає наказ про проведення інвентаризації, визначаючи строки, склад інвентаризаційної комісії та перелік об'єктів, що підлягають перевірці. Паралельно бухгалтерія готує всі необхідні матеріали — інвентарні списки, облікові дані, технічні паспорти, інвентарні картки і матеріали попередніх інвентаризацій. Матеріально відповідальні особи підтверджують прийняті за ними об'єкти, а комісія забезпечується бланками описів та засобами фіксації й отримує доступ до приміщень, де зберігаються основні засоби.

Після завершення підготовки розпочинається фактична перевірка, під час якої комісія оглядає кожний об'єкт у натурі, фіксуючи його інвентарний номер, найменування, місце розташування та технічний стан. Усі виявлені несправності, пошкодження або ознаки непридатності заносяться до приміток інвентаризаційного опису. Якщо певні об'єкти відсутні або були переміщені без відповідного документального оформлення, комісія зобов'язана зазначити це у відповідних графах із поясненнями. Матеріально відповідальна особа присутня під час огляду та своїм підписом підтверджує правильність зафіксованої інформації.

Наступним етапом є оформлення інвентаризаційних документів. На основі фактичного огляду складається інвентаризаційний опис, який передається до бухгалтерії для подальшої обробки. Бухгалтерська служба формує порівняльну відомість, у якій співставляє фактичні дані з обліковими. Усі виявлені розбіжності — надлишки, нестачі або незареєстровані об'єкти — окремо відображаються у відповідних розділах документів.

Після отримання порівняльних відомостей комісія переходить до аналізу результатів. На цьому етапі з'ясовуються причини нестач, пошкодження або появи надлишків. Матеріально відповідальні особи надають письмові пояснення щодо виявлених розбіжностей, а в разі потреби проводиться повторний огляд або здійснюється уточнення технічної документації. Це дозволяє об'єктивно встановити джерело відхилень та визначити відповідальних осіб.

Завершальним етапом є відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку. На підставі підсумкових документів бухгалтерія списує непридатні основні засоби, оприбутковує виявлені надлишки, відображає нестачі з урахуванням осіб, винних у їх виникненні, та коригує облікові записи щодо вартості, технічного стану або місця використання об'єктів. Після цього інвентаризаційна комісія складає підсумковий акт, який затверджується керівником підприємства та набуває статусу офіційного документа.

Досліджуючи процес проведення інвентаризації на підприємстві

констатовано: річна інвентаризація не є достатньою для дорожчої або високозношуваної техніки, а великий обсяг земельних площ та розташування об'єктів ускладнюють фізичний огляд, що збільшує ймовірність помилок; недоліки документального оформлення також негативно позначаються на якості контролю: інвентарні картки нерідко оновлюються несвоєчасно, журнали експлуатації містять неповні дані, а акти щодо технічних несправностей часто не містять достатнього обґрунтування причин поломок.

Таким чином, належно організована інвентаризація забезпечить достовірність даних бухгалтерського обліку, підвищить ефективність контролю за збереженням техніки та обладнання, знизить ризики втрат та сприятиме більш точному плануванню ремонтів, оновлення основних засобів і визначенню матеріальної відповідальності працівників.

Окрім технічних аспектів, виявлено й організаційні недоліки. Рівень персональної відповідальності окремих матеріально відповідальних осіб залишається недостатнім, що ускладнює забезпечення належного збереження майна. До того ж на підприємстві відсутні докладні внутрішні регламенти та інструкції з контролю основних засобів, що знижує узгодженість дій працівників і призводить до неоднакового трактування вимог контролю.

Отже, система контролю основних засобів у ПП «Ніка» загалом відповідає встановленим нормативним вимогам та забезпечує базовий рівень управління виробничими ресурсами. Водночас вона потребує модернізації, підвищення рівня автоматизації, посилення оперативного контролю та вдосконалення документування. Усунення виявлених недоліків сприятиме ефективнішому використанню техніки, зменшенню втрат і підвищенню результативності виробничих процесів у рослинництві.

3.2. Удосконалення організації контролю основних засобів на підприємстві

Для усунення проблеми відсутності GPS-моніторингу техніки на ПП

«Ніка» доцільно впровадити систему супутникового контролю руху та місцезнаходження основних засобів. Це дозволить у режимі реального часу відстежувати переміщення техніки, запобігати її несанкціонованому використанню або викраденню, а також підвищить точність обліку часу експлуатації та простоїв. Кошторис проєкту впровадження GPS-моніторингу техніки в ПП «Ніка» у трьох варіантах (базовий, середній та про) відображено в таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Кошторис проєкту впровадження GPS-моніторингу техніки в ПП «Ніка»

№	Стаття витрат	Опис	Базовий варіант	Середній варіант	Про варіант
1	Закупівля GPS-трекерів	5 шт. базових трекерів (~160 USD/шт)	800 USD (~30 000 грн)	995 USD (~37 000 грн)	1 745 USD (~65 000 грн)
2	Встановлення та налаштування	Роботи по монтажу, налаштуванню ПО	5 000 грн	8 000 грн	12 000 грн
3	SIM-картки та зв'язок (1 рік)	Абонплата за передачу даних	9 000 грн (5×150 грн×12 міс)	18 000 грн (5×300 грн×12 міс)	30 000 грн (5×500 грн×12 міс)
4	Навчання персоналу	Проведення тренінгів, інструктажів	3 000 грн	4 500 грн	7 000 грн
5	Технічна підтримка / сервіс (рік)	Обслуговування системи	6 000 грн	9 000 грн	15 000 грн
	Разом початкові витрати (1-й рік)		43 000 грн	76 500 грн	129 000 грн
6	Абонплата подальша (за рік)	Продовження користування системою	9 000 грн	18 000 грн	30 000 грн

Щоб впровадити GPS-моніторинг техніки на ПП «Ніка», пропонуємо скористатися покроковим планом:

Спершу провести аналіз потреб і визначити техніку, яка потребує встановлення GPS-трекерів — наприклад, вантажні автомобілі, трактори, комбайни. Далі обрати надійного постачальника обладнання та програмного забезпечення для супутникового моніторингу, орієнтуючись на технічні характеристики, вартість і можливості інтеграції з існуючими системами обліку.

Після закупівлі та установки GPS-пристроїв на обрану техніку необхідно навчити відповідальних працівників користуванню програмним забезпеченням для відстеження руху, формування звітів та налаштування оповіщень. Для контролю доцільно призначити спеціального відповідального або комісію, яка щоденно моніторитиме дані та оперативно реагуватиме на невідповідності.

Щомісячно на основі зібраних даних слід проводити аналіз ефективності використання техніки, виявляти прості або позапланові переміщення, що дозволить оптимізувати експлуатаційні витрати та підвищити безпеку. Впровадження такого рішення забезпечить реальний контроль над активами, мінімізує ризики нецільового використання і посилить прозорість управління основними засобами на підприємстві.

Впровадження GPS-моніторингу стане важливим інструментом удосконалення системи внутрішнього контролю, забезпечуючи оперативний доступ до достовірної інформації та підвищуючи ефективність управління основними засобами на підприємстві.

За результатами проведеного дослідження було виявлено, що інвентаризація основних засобів на підприємстві ПП «Ніка» проводиться лише один раз на рік, що може спонукати до накопичення помилок у бухгалтерській звітності та підвищує ризики фінансових втрат і неефективного використання майна підприємства.

Вважаємо за доцільне запровадити Графік планових інвентаризацій основних засобів, що визначатиме чіткі строки проведення інвентаризацій протягом року, наприклад, щоквартально або щомісяця для окремих груп активів та дозволить здійснювати більш регулярний та системний контроль за наявністю та станом основних засобів. Впровадження даного документу сприятиме своєчасному виявленню нестач, пошкоджень чи невідповідностей між обліковими даними та фактичним станом майна, що, у свою чергу, підвищить оперативність прийняття управлінських рішень щодо ремонту, списання чи переоцінки. Частіший контроль допоможе знизити ризики помилок і можливих шахрайських дій, а також покращити точність бухгалтерського обліку, забезпечивши відповідність інформації дійсності.

Документ «Графік планових інвентаризацій основних засобів» містить ключові елементи, які включають періодичність проведення інвентаризацій, визначення відповідальних осіб або інвентаризаційних комісій, перелік груп основних засобів чи структурних підрозділів, де ці інвентаризації будуть здійснюватися, а також строки подання звітів за їх результатами. Важливо також передбачити механізми контролю за виконанням графіка, наприклад, шляхом погодження і затвердження його керівництвом підприємства. Запропонований документ представлений у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Графік планових інвентаризацій основних засобів ПП «Ніка» на 2026 рік

Затверджено
Директор ПП «Ніка» _____ / Боднар О.В./
«__» _____ 2025 р.

№	Підрозділ / Група основних засобів	Періодичність проведення інвентаризації	Дата проведення	Відповідальна особа	Примітки
1	Офісна техніка та комп'ютерне обладнання	Щоквартально	31 березня 2026	Матеріально відповідальний — Петренко О.О.	Перевірка комплектності, стану
2	Машини та обладнання виробничого цеху	Щоквартально	30 червня 2026	Механік — Гнатюк В.М.	Оцінка технічного стану
3	Транспортні засоби	Щоквартально	30 вересня 2026	Матеріально відповідальний — Іваненко С.В.	Виявлення простоїв, несправностей
4	Земельні ділянки та будівлі	1 раз на півріччя	31 грудня 2026	Агроном — Коваленко Л.П.	Контроль меж, стан об'єктів
5	Інструменти та інвентар	Щомісячно	28 лютого 2026 та щомісяця	Завідувач складом — Мороз В.Д.	Контроль наявності

Загалом впровадження графіка в ПП «Ніка» допоможе систематизувати і зробити процес інвентаризації більш прозорим і ефективним, дозволить уникнути накопичення помилок і втрат, що часто виникають через нерегулярність перевірок, а також підвищить якість управління основними засобами підприємства.

Для систематичного та оперативного документування всіх випадків поломок техніки в ПП «Ніка» рекомендуємо до впровадження Акт фіксації

технічної несправності основного засобу (додаток В). Застосування Акту дозволить чітко фіксувати характер несправності, умови її виявлення, а також визначати відповідальних осіб і строки для усунення проблем, що сприятиме підвищенню контролю за технічним станом основних засобів та своєчасному проведенню ремонтних робіт.

Документ необхідно складати безпосередньо в момент виявлення несправності відповідальними працівниками підрозділу, де експлуатується техніка, за участю інженера-механіка та матеріально відповідальної особи. Акт оформлюється у двох примірниках: один залишається у підрозділі для внутрішнього контролю, інший передається до бухгалтерії або служби технічного обслуговування.

Ефективність впровадження акта проявляється у зменшенні простоїв техніки через швидке виявлення та усунення несправностей, підвищенні відповідальності працівників, покращенні обліку технічного стану та оптимізації планування ремонтних робіт, що в цілому сприятиме більш раціональному використанню основних засобів підприємства.

Для систематизації та регламентації процесів контролю за збереженням, використанням і обліком основних засобів підприємства пропонуємо розроблене Положення про організацію контролю за основними засобами (додаток Г). Впровадження «Положення» дозволить чітко розмежувати відповідальність між різними підрозділами та посадовими особами, встановити порядок проведення контролю, документального оформлення та реагування на виявлені порушення. Завдяки цьому забезпечиться: підвищення точності бухгалтерського обліку, зниження ризиків втрат і пошкоджень майна, а також покращиться оперативність прийняття управлінських рішень. Впровадження запропонованого положення сприятиме підвищенню прозорості внутрішніх процесів, зміцненню дисципліни та ефективнішому використанню основних засобів, що в кінцевому підсумку позитивно вплине на фінансові показники і стабільність діяльності ПП «Ніка».

Висновки до розділу 3

1. У результаті дослідження встановлено, що в ПП «Ніка» функціонує багаторівнева система контролю основних засобів, яка охоплює попередній, поточний та завершальний контроль і забезпечує базову відповідність нормативним вимогам. Разом із тим її ефективність знижується через недостатню оперативність, низький рівень автоматизації, застарілі підходи до документування та обмеженість контрольних процедур, що не дозволяє своєчасно реагувати на технічні та організаційні ризики.

2. Аналіз виявив низку суттєвих недоліків, серед яких: відсутність GPS-моніторингу техніки, річна періодичність інвентаризації для високозношуваних об'єктів, недосконала система фіксації ремонтів і несправностей, а також відсутність внутрішніх положень, що регламентують процедури контролю. Ці фактори ускладнюють забезпечення достовірності облікових даних, зменшують контрольованість виробничих процесів та можуть призводити до невиправданих витрат і втрат майна.

3. Проведене дослідження засвідчило, що система контролю основних засобів на ПП «Ніка» потребує суттєвого удосконалення. Запропоновані заходи — впровадження системи GPS-контролю, запровадження графіка планових інвентаризацій, а також застосування акта фіксації технічних несправностей — забезпечують підвищення прозорості контролю, оперативності реагування на відхилення та достовірності облікової інформації. Розроблене Положення про організацію контролю за основними засобами сприятиме формуванню єдиного внутрішнього стандарту управління майном підприємства, забезпечить чіткий розподіл відповідальності між працівниками та закріпить важливі процедури контролю на нормативному рівні. Упровадження запропонованих рішень дозволить ПП «Ніка» мінімізувати ризики нецільового використання активів, зменшити фінансові втрати та підвищити ефективність функціонування системи управління основними засобами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Дослідження економічної сутності, класифікації та оцінки основних засобів показало, що ці активи є фундаментальною частиною матеріально-технічної бази підприємства і визначають його виробничий потенціал. Проаналізована класифікація основних засобів підтверджує її важливість для систематизації активів, удосконалення аналітичного обліку та забезпечення ефективного управління. Сформований алгоритм показників оцінки об'єктів основних засобів є необхідним для впорядкування послідовності дій, що забезпечує об'єктивність, точність і відтворюваність результатів. Він дозволяє мінімізувати помилки та підвищити достовірність отриманих показників. Різні методи амортизації дають змогу підприємству адаптувати облікову політику до особливостей використання конкретних об'єктів.

2. Система нормативно-правового регулювання забезпечує підприємствам чіткі орієнтири для організації обліку та контролю основних засобів, що є передумовою формування повної та достовірної інформації про необоротні активи. Узгодженість вимог різних рівнів — від законів до методичних рекомендацій — створює стабільне середовище для правильного визнання, оцінювання, амортизації та документального оформлення операцій з основними засобами. Для ПП «Ніка» така нормативна база є основою ефективного управління ресурсами, оскільки дозволяє не лише забезпечити законність і прозорість обліку, а й підвищити рівень внутрішнього контролю, що у підсумку позитивно впливає на операційну стабільність та результативність діяльності підприємства.

3. Узагальнено теоретичні засади формування системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів. Встановлено, що основні засоби є важливим елементом виробничого потенціалу підприємства, а їх облік і контроль мають охоплювати класифікацію, оцінку, амортизацію та документальне оформлення усіх операцій. Аналіз наукових підходів показав, що організація обліку основних засобів має бути комплексною, спиратися на документальну базу, коректну оцінку активів, внутрішні регламенти та сучасні

інформаційні технології. Внутрішній контроль розглядається як інтегрована система, що забезпечує достовірність даних, збереження активів та ефективність їх використання. Водночас дослідження засвідчило потребу подальшої модернізації традиційних методів.

4. ПП «Ніка» має стійкий фінансовий стан, достатній виробничий потенціал і демонструє позитивні тенденції розвитку. Зростання активів, власного капіталу, доходів і прибутку підтверджує ефективність управлінських рішень та раціональне використання ресурсів. Показники ліквідності й платоспроможності свідчать про здатність підприємства своєчасно виконувати зобов'язання та підтримувати фінансову стабільність. Ефективне оновлення й використання основних засобів забезпечує високу результативність виробничої діяльності. Загалом ПП «Ніка» має хороші передумови для подальшого зміцнення фінансових позицій та розвитку у довгостроковій перспективі.

5. Констатовано, на підприємстві створено цілісну та структуровану систему ведення бухгалтерського обліку, яка відповідає вимогам законодавства та потребам внутрішнього управління. Чітко визначені правила облікової політики, професійний склад бухгалтерської служби та використання сучасних програмних рішень забезпечують належний рівень достовірності й оперативності формування облікових даних. На підприємстві застосовується змішана форма обліку, яка поєднує електронну обробку інформації в програмі BAS: Бухгалтерія із частковим використанням паперових первинних документів. ПП «Ніка» перебуває на спрощеній системі оподаткування та належить до платників єдиного податку IV групи. Подання податкової звітності здійснюється через спеціалізований програмний продукт Medoc. Усе це формує надійну інформаційну базу, яка дозволяє ефективно підтримувати управлінські рішення та забезпечує виконання зовнішніх регуляторних вимог.

6. Встановлено, система ведення обліку поєднує традиційні методи документування з сучасними цифровими технологіями, що забезпечує достатній рівень аналітичності та своєчасності обробки даних. Використання змішаної форми обліку в програмі BAS: Бухгалтерія та спеціалізованого

програмного комплексу М.Е.Дос для податкової звітності сприяє оперативному відображенню господарських операцій і виконанню законодавчих вимог. Водночас виявлені недоліки, пов'язані з частковим паперовим оформленням первинних документів, несвоєчасним внесенням інформації в автоматизовану систему та неповнотою аналітичних даних, вказують на необхідність подальшого удосконалення облікових процедур.

7. Запропоновано комплекс заходів, спрямованих на оновлення первинної документації та вдосконалення процесів оцінювання активів, зокрема впровадження структурованих актів переоцінки та внутрішнього переміщення основних засобів. Реалізація запропонованих рішень дозволить суттєво підвищити рівень достовірності облікових даних, забезпечити ефективний контроль за рухом, технічним станом і вартістю основних засобів, а також оптимізувати управлінські процеси. Удосконалена система обліку сприятиме формуванню більш прозорості та повної фінансової інформації, що є ключовою умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах господарювання.

8. Проведена оцінка стану організації контролю основних засобів показала, що система контролю в ПП «Ніка» має базову структурованість і охоплює ключові етапи:— попередній, поточний та завершальний. Разом з тим встановлено, що фактичний стан контролю характеризується низкою організаційних та технічних недоліків: відсутністю внутрішніх регламентів, недостатньою документальною формалізацією процедур, обмеженим застосуванням сучасних засобів моніторингу техніки, нерегулярністю окремих контрольних заходів та слабкою інтегрованістю контрольних результатів у систему управління. Сукупність виявлених проблем свідчить про потребу більш чіткої регламентації, підвищення прозорості та кращої узгодженості контрольних процесів, що є передумовою підвищення достовірності облікових даних та зниження ризиків втрати або неефективного використання основних засобів.

9. Встановлено, що підвищення ефективності системи контролю основних засобів на ПП «Ніка» можливе шляхом упровадження сучасних інструментів

моніторингу, регламентування внутрішніх процедур та оптимізації документообігу. Застосування GPS-контролю, систематизація інвентаризаційних заходів, впровадження актів фіксації технічних несправностей та затвердження Положення про організацію контролю створюють комплексну, узгоджену та практично орієнтовану модель управління основними засобами. Реалізація запропонованих заходів забезпечить зростання точності обліку, своєчасне реагування на ризики, підвищення дисципліни та раціональності у використанні активів, що сприятиме стабільному розвитку та зміцненню економічного потенціалу ПП «Ніка».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверкина М.Ф., Руднік О.О. Ключові аспекти автоматизації обліку основних засобів. *Ефективна економіка*. №6. 2018. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/6.pdf.
2. Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: колективна монографія / за заг. ред. І. П. Приходька, О. М. Губарик. Дніпро: Пороги, 2022. 228 с.
3. Бойко Р.В., Воронко Р.М., Редченко К.І. Облікове забезпечення системи управління основними засобами підприємства: організаційний аспект. *Вісник ЛТЕУ Економічні науки*. 2022. №70. С. 13-19. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-70-02>.
4. Бойко Р.В., Чік М.Ю., Побережниченко М.В. Оцінка основних засобів у системі управління необоротними активами підприємства. *Вісник ЛТЕУ Економічні науки*. 2022. №71. С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-71-05>.
5. Бондаренко М. Методологія обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання. Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 8-9 травня 2025 р. – Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, 2025. С.15-16.
6. Бондаренко М.І Сучасні підходи до організації обліку і контролю основних засобів в умовах цифровізації облікового процесу. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: збірник тез ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет конференції 22-23 жовтня 2025 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2025. С.32-33.
7. Буркова Л.А., Зволь В.О. Проблемні аспекти обліку основних засобів та напрями їх вирішення. *Вчені записки КНЕУ*. 2022. №26 (1). С. 133-140. URL: https://drive.google.com/file/d/1LC-fnjRs6rE_h2boPO6kw5f3LyJjXt_a/view

8. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : «Рута», 2001. – 224 с.
9. Васильків М., Чубай В. Аудит операцій з основними засобами: методика, чинники, які потрібно враховувати, помилки та порушення, що виявляються. *Молодий вчитель*. №4. (92).2021. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-63>
10. Гавриловський О. С., Стащенко Ю. В. Поняття «необоротні активи» в обліковій практиці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №19. С. 498–502
11. Галецька Т.І., Хазанюк А.М. Особливості обліку основних засобів на підприємстві та шляхи його вдосконалення. *Національний університет «Острозька академія»*. – 2020. URL: <https://bit.ly/3EUtmYL>
12. Гамова О. В., Козачок І. А., Спірках Т. А. Удосконалення обліку основних засобів та контролю за ефективністю їх використання у ТВО Олександрівського району. *Економіка та держава*. 2019. № 3. С. 102–106. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.3.102](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.3.102)
13. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: *Монографія*. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522с.
14. Гуцаленко Л.В., Гловюк А.С., Ковальчук І.В. Організація обліку та аудиту основних засобів. *Економіка та суспільство*. Випуск №8. 2017. С.741-747. https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/123.pdf.
15. Даценко Г. В., Гладій І. О., Майстер Л. А. Необоротні активи підприємства: проблеми організації обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №10. С. 25–29. https://www.researchgate.net/publication/380893740_NEOBOROTNI_AKTIVI_PIDPRIEMSTVA_PROBLEMI_ORGANIZACII_OBLIKU. DOI:[10.32702/2306-6814.2024.10.25](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.10.25)
16. Долішня Т. І. Міжнародний досвід обліку основних засобів: порівняльний аспект. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 28(2). С. 126-129. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_28%282%29_28.

17. Дудчик О. Ю., Сальникова Т. В. Сучасний стан та особливості відтворення необоротних активів підприємств України. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 4 (70). С. 79–83.

18. Єлісеєва О.К., Дорохова В.Р. Особливості організації бухгалтерського обліку власних і орендованих основних засобів на торговельному підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету*. Том 1 №2. 2022. С.131-138. <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/05/2022-es-21-18.pdf>.

19. Жадан Т.А., Лозова Н.В. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С.1112-1116. URL: <http://surl.li/ohmjx>.

20. Здрі В.А., Діордіца О.В. Достовірна інформація в організації обліку основних засобів і шляхи її забезпечення. *Наука й економіка*. №4 (48). 2018. С.48-53. <http://csbc.edu.ua/biblio/documents/134.pdf>.

21. Зінченко О.В., Кептя В.В. Методичний аспект обліку основних засобів та їх роль за сучасних умов господарювання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 6 (17). С.664-673. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/117.pdf.

22. Іонова К. Методичні підходи до контролю амортизації основних засобів. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2023. С.51-53

23. Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посібник (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит») / М. Ю. Карпушенко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 241с.

https://eprints.kname.edu.ua/21047/1/2009_31%D0%9D_%D0%BF%D0%B5%D1%87_%D0%B2%D0%B0%D1%80_%D0%9E%D1%80%D0%B3_%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83_%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B01.pdf.

24. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: [монографія]. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 236 с.
25. Клімович І.М., Пашкова Т.О. Організаційно-методологічні аспекти обліку та аудиту основних засобів. *Економічні студії*. №4 (22). 2018. С.49-53. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/538960>.
26. Колісник О.П., Поліщук М.С. Формування елементів облікової політики щодо основних засобів. *Економіка і суспільство*. Випуск №9. 2017. С.1152-1157. https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/197.pdf.
27. Колісник О.П., Приходько К.К. Облік і контроль основних засобів в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. №7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-03>.
28. Колісник Т.А., Буднікова І.С., Шмиголь Н.М. Економічна сутність основних засобів підприємства та форми їх відтворення. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 5(10). 2018. С.229-234. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/41.pdf
29. Кравченко М.В., Плахотний В.С. Шляхи підвищення економічної ефективності використання основних засобів на підприємствах АПК. *Вісник ХДУ Серія Економічні науки*. 2018. Том 3 № 30. С. 129-132. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/324>
30. Кравченко О.В., Селезньова О.В. Стан розвитку обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та напрями їх удосконалення. *Вісник СумДУ. Серія Економіка*. №2. 2022. С.9-16. https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/2_2022/1.pdf
31. Левченко О.П. Проблеми організації обліку основних засобів та шляхи їх вирішення. *Молодий вчений*. №1.1 (41.1). 2017. С.64-67. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/193.pdf>.
32. Лишиленко, О. В. Бухгалтерський облік [Текст]: Підручник для студентів вищих навч.закладів / О.В. В. Лишиленко. – 2-ге вид.,перероб.і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 658с.
33. Макаренко А. П., Шама М. В. Аудит основних засобів на підприємстві та напрями його вдосконалення. *Агросвіт*. 2020. № 2. С. 30–37.

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.2.30.

34. Макаренко А.П., Курсон О.О. Удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві. *Ефективна економіка*. №12. 2019. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/11.pdf.

35. Меліхова Т. О., Климова О. В. Удосконалення обліку та внутрішнього контролю списання основних засобів бюджетних установ для підвищення якості контролю та ефективності проведення ревізії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 20. С. 30–36. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.20.30](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.20.30)

36. Меліхова Т. О., Романенко К. В. Удосконалення організації бухгалтерського процесу та методики аудиту вибуття основних засобів в обліку суб'єктів малого підприємництва. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9445>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.18

37. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Затверджені наказом Міністерства фінансів України № 561 від 30 верес. 2003 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15>

38. Мискін, Ю., Мискіна, О., Ільєнко, Б., & Соловей, О. (2024). Сутність зносу основних засобів як об'єкта обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства. *Сталий розвиток економіки*, (4(51)), 121-126. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-17>.

39. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 "Основні засоби" [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. URL:<http://www.zakon.rada.kiev.ua>.

40. Міньковська А.В., Бондаренко М.І. Проблеми ідентифікації та класифікації основних засобів та шляхи їх подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №24. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/issue/view/257>

41. Міньковська, А. В., Шаповалов, Є. В., & Іонова, К. О. Облік основних засобів: фінансовий та податковий аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, 2023. (10). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-09-03>

42. Міщенко К. (10.04.2024). Визначення та класифікація основних засобів. *Фактор Академія*. <https://factor.academy/blog/oformlyuyemo-robotu-zasumisnictvom-pravilno/>

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого. 2013 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27 квіт. 2000 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

45. Основні засоби: визначення, класифікація, приклади та особливості обліку. *Школа бізнесу*. 06.05.2025. <https://online.novaposhta.education/blog/osnovni-zasobi-klasifikaciya>

46. Перетяцько, Ю. (2021). Організація обліку основних засобів в умовах становлення інформаційної економіки. *Науковий вісник Полісся*, (2(18)), 050–056. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2019-2\(18\)-50-56](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2019-2(18)-50-56)

47. Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи їх удосконалення. *Економіка та суспільство*. Випуск №18. 2018. С.994-1001. https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/138.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-138>

48. Пилипенко Л.М., Демська Ю.В. Концептуально-теоретичні основи бухгалтерського обліку амортизації та зносу необоротних активів підприємства. *Економічний простір*. 2018. № 134. С. 195–204.

49. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI, зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

50. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879. Верховної Ради України. URL: <http://surl.li/axagy>

51. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р.№ 996-XIV (із змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua>.

52. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>

53. Прокопенко В. Компонентний облік ОЗ: бухгалтерсько-податкові особливості. *Практика МСФЗ*. 2022. №10. С.19-25. URL: <https://ibuhgalter.net/material/1398/27478>

54. Проскуріна Н.М., Марко Н.Ю. Економічна сутність основних засобів. Дослідження науковців та нормативно-правові акти. *Наукові записки міжнародного гуманітарного університету*. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5682/2022/37/07>

55. Пугаченко О. Фоміна Т. Робочі документи внутрішнього контролю операцій з необоротними активами: прикладний аспект. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. Випуск 3 С.69-84. URL: <http://surl.li/ohkex>

56. Пушкар М. С. Фінансовий облік: Підручник. -Тернопіль: Карт-бланш, 2002. - 628 с.

57. Радіонова Н.Й., Михайлюк О.В. Організація внутрішньогосподарського контролю основних засобів на підприємствах України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. №14(54). С.37-39. URL: <http://surl.li/ogwbw>.

58. Радіонова, Н. Й., & Губська, Д. В. (2019). Особливості обліку та аудиту основних засобів відповідно вимог міжнародних стандартів. *Економічний простір*, (146), 113-124. вилучено із <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/125>

59. Степаненко В.О. Організація внутрішнього контролю операцій з основними засобами. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск №51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-57>

60. Ткаченко, О., & Шатрава, А. (2024). Сутність та класифікація необоротних активів в контексті їх обліку. *Економіка та суспільство*, (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-128>.

61. Томчук В.В., Лесік Є.С. Сучасні аспекти аудиту основних засобів. *Економіка і організація управління*. №4. (32). 2018. DOI 10.31558/2307-

2318.2018.4.10.

62. Топтигіна В.М. Організація обліку основних засобів в сучасних умовах. *Вісник університету «Україна»*. №2 (29). 2021.

<https://economics.com.ua/s47-organizaciya-obliku-osnovnih-zasobiv-v-suchasnih-umovah>. DOI: 10.36994/2707-4110-2021-2-29-10

63. Фрайман А.В., Селіванова Н.М. Удосконалення організації обліку основних засобів в період карантину. *ECONOMICS*. №6 (60). 2022. С.68-81.

<https://economics.net.ua/files/archive/2022/No2/68.pdf>.

64. Шаповалов Є.В. Основні засоби як економічна категорія. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2023. С.58-60.

65. Шендригоренко Т.М., Яковенко Ю.В. Шляхи оптимізації ведення бухгалтерського обліку та аналізу руху основних засобів на ПАТ «Криворіжхліб». *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 20. 2017. С. 1048-1051. <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/214.pdf>.

66. Terliuk, M., Shkoda, T., Kukoba, V., Chebakova, T., Petrovska, S. Organizational culture in cooperation of business and education in Ukraine. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu* *this link is disabled*, 2021, (3). P. 184–189. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-3/184>.

ДОДАТКИ

АКТ
ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

ПП «Ніка»
Код ЄДРПОУ: 32145678
Номер документа: 05/2025
Дата складання: «15» грудня 2025 р.

Підстава для проведення переоцінки: наказ директора ПП «Ніка» № 98-к від 10.12.2025 р. «Про проведення переоцінки основних засобів».

Склад комісії: голова -директор Боднар О.В., головний бухгалтер Марченко Л.П., інженер-механік Гнатюк В.М.

Дані щодо об'єктів переоцінки

Назва об'єкту	Інвентарний №	Початкова вартість, тис.грн			Коефіцієнт переоцінки	Переоцінена вартість, тис.грн			Сума дооцінки (уцінки), тис.грн		
		Первісна вартість	Знос	Залишкова вартість		Первісна вартість	Знос	Залишкова вартість	Первісна вартість	Знос	Залишкова вартість
Dell OptiPlex 7010 Micro	00045	25	13	12	1,1	27,5	14,3	13,2	2,5	1,3	1,2

Висновок комісії: Комісія підтверджує, що вартість основних засобів зростає відповідно до поточної ринкової ціни та вважає результати переоцінки обґрунтованими. Рекомендується відобразити зміни у бухгалтерському обліку з 01.01.2026 р.

Голова комісії   Боднар О.В.   _____

Головний бухгалтер Марченко Л.П. _____

Член комісії   Гнатюк В.М.   _____

Відмітка бухгалтерії

Результати переоцінки відображено в обліку 20.12.2025 р.
Бухгалтер: _____/Марченко Л.П./

АКТ

приймання-передачі внутрішнього переміщення основних засобів

ПП «Ніка»
ЗАТВЕРДЖУЮ:
Боднар О.В.
_____ «__» _____ 202_р.

1. Загальні реквізити

Номер документа	Дата складання	Код відповідальної особи	Код виду операції
15/ОЗ-2025	12.02.2025	014	03 (внутрішнє переміщення)

2. Дані про переміщення

Здавач (цех, відділ)	Одержувач (цех, відділ)	Дебет (рах./субрах.)	Код аналіт.	Кредит (рах./субрах.)	Код аналіт.
Механізаторська дільниця	Ремонтна майстерня	104/1	001	104/1	002

3. Характеристика об'єкта

Найменування об'єкта	Інвентарний №	Заводський №	Рік випуску	Дата введення в експлуатацію	Група ОЗ
Комп'ютерна система Dell OptiPlex 7010 Micro	000345	DELL-7010-M-5521	2023	04.2023	4 група (машини та обладнання)

4. Вартісні показники

Справедлива вартість, грн	Ліквідаційна вартість, грн	Строк корисного використання, роки	Метод амортизації	Устаткування вид/код	Сума зносу на 01.01.2025 грн
28 000	2 000	3	прямолінійний	Обчислювальна на техніка / 040	11 667

На підставі наказу (розпорядження): Наказ директора ПП «Ніка» № 12-ОЗ від 10.02.2025 р. про внутрішнє переміщення комп'ютерної техніки.

Огляд проведений: комп'ютерної системи Dell OptiPlex 7010 Micro, що передається в експлуатацію від Механізаторської дільниці до Ремонтної майстерні.

У момент приймання об'єкт знаходиться в: приміщенні ремонтної майстерні ПП «Ніка», каб. № 4.

Коротка характеристика об'єкта: Настільна офісна комп'ютерна система, процесор Intel Core i5-13500T, SSD 512 ГБ, 16 ГБ RAM, використовується для обліку та технічної документації в ремонтній майстерні.

Здавач

Одержувач

Бухгалтер

_____

підпис

_____

підпис

_____

підпис

Акт

фіксації технічної несправності основного засобу ПП «Ніка»

Розділ	Зміст	Заповнювана інформація
1. Дані про основний засіб	Найменування об'єкта	<i>Трактор John Deere 5075E</i>
	Інвентарний номер	<i>00785</i>
	Заводський номер (за наявності)	<i>JD5075E-2021-12345</i>
	Рік випуску	<i>2021</i>
	Місце розташування	<i>Механізаторська ділянка, ангар №3</i>
2. Опис несправності	Дата виявлення	<i>«12» грудня 2025 року</i>
	Характер несправності (опис)	<i>Несправність системи гідравліки: зниження тиску, неможливість підняття навісного обладнання.</i>
	Обставини виявлення	<i>Під час проведення щоденного техогляду трактор не зміг підняти плуг.</i>
3. Оцінка впливу несправності на роботу	Виявлені дефекти або пошкодження	<i>Протікання гідравлічної системи, пошкоджена трубка.</i>
	Опис впливу на експлуатацію	<i>Трактор не може виконувати основні сільськогосподарські роботи, що призводить до простою техніки.</i>
4. Заходи, що рекомендуються	Можливі наслідки при невжитті заходів	<i>Зниження продуктивності, можливе загострення пошкоджень, збільшення вартості ремонту.</i>
	Відповідальні особи за усунення несправності	<i>Механік господарства Гнатюк В.М.</i>
	Заплановані дії (ремонт, заміна, тощо)	<i>Замінити пошкоджену трубку, провести регламентні роботи по гідравліці.</i>
5. Підписи	Термін виконання	<i>До «20» грудня 2025 року</i>
	Особа, що виявила несправність	<i>Підпис: _____ (Іваненко С.О.)</i>
	Інженер/механік (оцінка та рекомендації)	<i>Підпис: _____ (Гнатюк В.М.)</i>
6. Відмітка про виконання	Матеріально відповідальна особа	<i>Підпис: _____ (Коваленко Л.В.)</i>
	Дата виконання робіт	<i>«19» грудня 2025 року</i>
	Виконавець робіт	<i>Механік господарства Гнатюк В.М.</i>
	Опис виконаних робіт	<i>Замінено гідравлічну трубку, проведено регламентний ремонт системи.</i>
	Підпис відповідального за виконання	<i>Підпис: _____ (Гнатюк В.М.)</i>

Положення про організацію контролю за основними засобами
(затверджено наказом директора № 10/2025 від 01.02.2025)

1. Загальні положення

1.1. Це Положення регламентує порядок організації контролю за рухом, збереженням, технічним станом та обліком основних засобів на ПП «Ніка».

1.2. Контроль здійснюється з метою забезпечення збереження майна підприємства, достовірності бухгалтерського обліку та ефективного використання основних засобів.

2. Види контролю

2.1. Контроль поділяється на:

- Загальний (директором підприємства);
- Бухгалтерський (головним бухгалтером);
- Технічний (механіком господарства);
- Оперативний (матеріально відповідальними особами);
- Інвентаризаційний (інвентаризаційною комісією).

3. Порядок проведення контролю

3.1. Директор організовує загальний контроль за дотриманням правил експлуатації і збереження основних засобів.

3.2. Головний бухгалтер здійснює контроль ведення бухгалтерського обліку, своєчасності реєстрації операцій, правильності нарахування амортизації.

3.3. Механік господарства відповідає за технічний стан, організацію планових ремонтів та оглядів.

3.4. Матеріально відповідальні особи ведуть щоденний контроль за збереженням і належним використанням об'єктів.

3.5. Інвентаризаційна комісія проводить планові та позапланові інвентаризації згідно з графіком, затвердженим директором.

4. Документальне оформлення

4.1. Результати контролю оформлюються відповідними актами, звітами, наказами та іншими первинними документами.

4.2. Для внутрішнього переміщення основних засобів використовується Акт приймання-передачі (затверджений наказом № ____).

4.3. Для переоцінки основних засобів складається Акт переоцінки згідно з чинними нормативами.

4.4. Всі документи зберігаються у бухгалтерії та відповідальних підрозділах протягом встановленого терміну.

5. Відповідальність

5.1. За організацію і своєчасність контролю відповідають керівники відповідних підрозділів.

5.2. Матеріально відповідальні особи несуть відповідальність за збереження переданих їм основних засобів.

5.3. Порушення норм цього Положення тягнуть за собою дисциплінарну відповідальність згідно з законодавством та внутрішніми актами підприємства.

Підписи:

Директор ПП «Ніка» _____ / Боднар О.В./
Головний бухгалтер _____ /Марченко Л.П./

Дата затвердження: «01» лютого 2025 року